Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 1 июнь, 1978 шу. ● № 66 (5886). ● Мах 2 кеп.

ГОР. ГРОЗНЕ ОКТЯБРЬСКИ РАЙОННИ ХАЛКЪА СУДА, МАЛГОБЕКСКИ ГОРОДСКОЙИ ШАЛИНСКИ РАЙОННИИ ХАЛКЪА СУДИЙ ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХАРЖАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

№ 2 йолча хоржамий округе гIолла город Грозне Октябрьски районни халкъа суда, № 1 йолча хоржамий округе гIолла Малгобекски городской халкъа суда, № 1 йолча хоржамий округе гIолла Шалински районни халкъа суда халкъа судахой харжара ди кIирандийнахьа 1978 шера 18 июне оттаде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Гор. Грозный.
1978 шу, 25 май.

КIув лоалабеш йола Вакуленко Вера дика йовзаш чIоагIа лоархIаш я Ермоловски ДОК-а коллективе. Балха тIа халданза хьалха латташ, ший новкъостащца товш, Iимерза хиларца даьнад цун сий коллективе. Иштта йолча шуина предприятерча болхлошта юкъе хьалхарчарца еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи, дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш, маьхера совгIаташ.

Сурта тIа: кIув лоалабер В. Вакуленко.

Я. ЦУЕВА сурт.

ДОТТАГIЛЕН ВИЗИТАЦА

Советски партийно-правительственни делегаци Праге дIаяхар

КПЧ Центральни Комитето, ЧССР Президентен чехословацки правительстван хьийха 30 мае официальни доттагIлен визитаца Москвера Праге яхар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керта латта советски партийно-правительственни делегаци.

Делегацена юкъе ба — КПСС ЦК Политбюро член, Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкий, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков, КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета Председатела заместитель И. В. Архипов, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхара заместитель В. Ф. Мальцев, КПСС ЦК член, ЧССР-ра СССР-а посол В. В. Мацкевич.

Делегацеца цхьана дIабахар КПСС ЦК членалла кандидат, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, КПСС Центральни ревизионни комиссе член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. И. Блатов.

Советски Союза паччахьалкхен байракхашца хозъяьча Внуковски аэродроме делегаци накъайоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членаш Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, КПСС ЦК секретараш И. В. Капитонов, В. И. Долгих, КПСС ЦК членаш Б. П. Бугаев, А. Ф. Ватченко, Л. М. Замятин, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК членалла кандидаташ М. П. Георгадзе, О. В. Рахманин, С. К. Цвигун, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник В. А. Голиков, СССР министрий заместителаш Ю. Л. Брежнев, Н. П. Фирюбин, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин.

Накъабаха баьхкарашца бар СССР-ча ЧССР гIулакхий поверенни Ф. Хлад, ЧССР посольства дипломатически болхлой.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКЕ ЛАЬТТА ДЕГ ТIАРА ТIАЭЦАР

ПРАГА, 30 май. (ТАСС спец. корр.). Маьлхо сийрдаяьккха вежарашха йолча Чехословаке столица тахан къаьстта хоза я. Цуй улицаш, майдаш, набережнеш хозьйй «Марша доагIалда, деза советски доттагIий!», «КПЧ — КПСС!», «Советски Союзаца — даим!» яха дешаш тIадолча цIеча байракхашеи транспарантащеи.

Цу дийнахьа пражанаш улицашка арабаьлар нов. Л. И. Брежнев керте латта советски партийно-правительственни делегацена накъабахка, вежарашха дола доттагIали КПСС, советски халкъ шоаш чIоагIа лоархIаш хилари хьахьокха. Дуккхачар бе — Iилман социализма лард елларий портреташ, Л. И. Брежневеи Г. Гусакеи портреташ, безача советски хьаьшашта ловцаш доахаш дола плакаташ, стягаши байракхилгаши.

Рузине яхача аэропорте шерпаш я СССР-и ЧССР-и паччахьалкхен байракхаш. Укхаза Iохайра КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керте латта советски партийно-правительственни делегаци официальни доттагIлен визитаца хьаена лаьрххIа йола самолет.

Самолета юхе новкъост Л. И. Брежневга, делегаце членашка вежарашха дIайха моаршал хоатт КПЧ ЦК Генеральни секретара, ЧССР Президента Г. Гусака.

Накъабаьхкачарца бар КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР правительства Председатель Л. Штроугал, КПЧ ЦК Президиума членаш В. Биляк, Г. Гофман, В. Гула, А. Индра, А. Капек, И. Кемпный, И. Корчак, И. Ленарт, П. Цолотка, КПЧ ЦК Президиума членалла кандидаташ М. Грушкович, М. Якеш, КПЧ ЦК секретараш, КПЧ ЦК Секретариата членаш, чехословацки правительства членаш, ЧССР общественни организацей кулгалхой. Накъабаьхкарашца — КПЧ ЦК член, СССР-ра ЧССР-а посол Ч. Ловетинский, хIаьта иштта советски делегацена юкъевоагIа КПСС ЦК член, ЧССР-ра СССР-а посол В. В. Мацкевич.

Новкъост Л. И. Брежневца советски партийно - правительственни делегацена юкъебоагIаш хьабаьхкаб КПСС ЦК Политбюро член, Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкий, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков, КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета Председатела заместитель И. В. Архипов, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Мальцев. Делегацеца хьабаьхкар КПСС ЦК членалла кандидат, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александрови КПСС Центральни ревизионни комиссе член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. И. Блатови.

Пионераша хьаьшашта дIалу зизаш.

Дуккхаза ек йоккхий тоаш. Ек Советски Социалистически Республикай Союзен Чехословацки Социалистически Республикан Паччахьалкхен гимнаш.

Новкъостий Л. И. Брежневи Г. Гусаки сийлен хан юхе гIолла тIехбовл.

Цул тIехьагIа уж дIатIаболх накъабаьхкарашта — чехословацки столица къахьегамхой викалашта, общественни паччахьалкхени деятелашта, СССР посольства, Чехословакерча советски учреждений болхлошта. Л. И. Брежневеи Г. Гусакеи дIайха моаршал лу царга.

Аэропорте гулбеннача эзараш болча пражанаша чIоагIа тIоарэш детташ, «Марша доагIалда!», «Дахалда советско - чехословацки доттагIал!», «Яхийла КПСС!» яхаш цIогIарч детташ моаршал хетт советски хьаьшашка.

Леонид Ильич Брежнев, Густав Гусак, делегаце членаш, чехословацки кулгалхой машинашта тIаховш. Визит йолча хана советски делегаци Iеш хургйолча Пражски Градагахьа дIайода кортеж.

Цига дIаболхаш ЧССР столица бIаьш эзараш болча къахьегамхоша дег тIареи дIайхеи моаршал хетт советски хьаьшашкеи чехословацки кулгалхошкеи.

Кортеж Градчански майдан тIа соц. Укхаза гулбеннача пражанаша чIоагIа тIоараш детташ, моаршал хетташ тIаэц хьабаьхкараш. Града чуволлача латт сийлен ха. Л. И. Брежневи Г. Гусаки бIухой строяна юхе гIолла чакхбовл. Советски Союза гимн ек.

Советски партийно - правительственни делегаци тIаэцаро хьахьекхар ЧССР-и СССР-и, КПЧ-и КПСС-и дохаргдоаца доттагIал, советскии чехословацкии халкъаш вIашагIтохаш йола кIоарга вежарашха йола уйлаш.

Л. И. БРЕЖНЕВА Г. ГУСАКАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

30 мае Пражски Граде КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева къамаьл хилар КПЧ ЦК Генеральни секретараца, ЧССР Президентаца Г. Гусакаца.

Вежарашха йолча партейи социалистически паччахьалкхенийи кулгалхоша СССР-ен ЧССР-ен партийно-правительственни делегацей переговорий хьакъехьарча порядках бартбир. Иштта шоашта хетар дIаюха дийцар советски делегаце Чехословаке яьча визита итогий документ кийчдареи вIаштIехьдаккхареи хьакъехьа.

Новкъостий Л. И. Брежневеи Г. Гусакеи вIашагIкхетар дувцар дизза дIа-юха кхетадеча, дег тIарча, доттагIлен хьале чакхдаьлар.

(ТАСС).

ПРАЖСКИ ГРАДЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

30 мае Пражски Граде хилар новкъост Л. И. Брежнев (делегацена керте латтар), В. В Щербицкий, К. В. Русаков, И. В. Архипов, В. Ф. Мальцев, В. В. Мацкевич юкъе волча СССР партийно - правительственни делегаценеи новкъостий Г. Гусак (делегацена керте латтар), Л. Штроугал, В. Биляк, Й. Кемпный, Й. Ленарт, В. Гула, Б. Хнеупек, Ч. Ловетинский юкъе волча ЧССР партийно - правительственни делегаценеи юкъера переговораш.

Делегацеша дIа-юха йовзийтар хIанзарча этапе шинна а мехка социалистически общество дегIайоалаяра информаци, КПСС-он КПЧ-ен чакхдоаха партийни гIулакхаш, кхетам балара - идеологически болх, экономика дегIайоаланрахи эгтара эффективнегIа йола боахам лелабара методаш кийчъярахи, социальни политиках дийцар.

Шинна а паччахьалкхено социалистически содружества вежарашха цхьана гIулакхаш леладар, машар чIоагIбараи дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбаран тIехьа, Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений коллективни оборона Iалацаьяра тIехьа къовсам лоаттабар могадир.

Вежарашха долча мехкаша цхьана экономически гIулакхаш леладелга дегIакхувлар, цар халкъбоахама планашта координаци елга, боахама эггара лоархIамегIа долча доакъошта специализации кооперировании елга кIоаргдар лоархIаме хилар белгалдаькхар.

Шинна оагIоно леладу гIулакхаш дувцача хана йизза политически цхьоагIо хилар, хIаьта шаккхе оагIо дерригача доакъошка социалистически интернационализма, партей, паччахьалкхений, шинна а мехкашкарча халкъий цхьоагIони кхотадаларей ларда тIарча советско-чехословацки отношеней боарами дикали дIахо дегIаухилга Iалашде чIоагIгIа лерхIаш хилар гучадаьлар.

Эггара сагатгIа долча дунен халкъашта юкъерча дешаех хетар дIа-юха дийцар.

Кхоххам дIахо кIаьдбареи паччахьалкхенашта юкъе машаре цхьана гIулакхаш леладареи процесса империализман реакцеи низаш, кхоххам кIаьдбара духьалара моастагIий, герз Iоаделга чIоагIдара тIехьа латтараш тIа-тIа дукхагIа духьала бовларца а йолаш хIанзара дунен халкъашта юкъера хьал вIашдухьаленаш йолаш хилар белгалдаькхар.

Машара гIулакхаца моастагIал дола уж низаш дунен халкъашта юкъера гIулакхаш чоалхане даха гIерт, кхыча паччахьалкхений, белгала аьлча, Африка, Гаргарча Малхбоален гIулакхашта юкъелелх, социалистически мехкий политиках аьлдиташ дувц, цар цхьоагIо мелъе гIерт.

Советски чехословацки партийно - правительственни делегацеша цIаькха а хьахьекхар дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбелга чIоагIдаран кIоаргдаран, дунен халкъашта юкъера кхерамален машари чIоагIбара тIаберзабаьнийъ лорэагIа ца боалийташ чакхбаккха СССР-и ЧССР-и лаьрхIа йолга. Цу даькъе хIанз керттера декхар малагIа да аьлча, из да герз Iоаделга соцадар, герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабар. Цу деша хьакъехьара шинна а мехка позицеш къаьгга гуш, корта болаш, конструктивни я. Чехословацки оагIоно йизза хьаллаьцар герз дIадаккхара хьакъехьа Советски Союзо ООН Генеральни Ассамблея лаьрххIача сессе енна предложенеш, хIаьта иштта стратегически тIагIортара герза доазув оттадара хьакъехьа СССР-ан США-ен юкъерча переговорашкара советски позици.

Переговораш йолча хана Гаргарча Малхбоаленера, Африкера гIулакхаш машаре къоастадара хьакъехьара шинна мехка позицеш цхьатарра хилар, НАТО мехкаша Заире герзашца кийчъяь интервенци яр харцахьа лаьрхIар.

Переговораш дег тIарча, дувцар дизза дIа-юха кхетадеча, вежарашха йолча солидарноста хьале чакхъяьлар.

Переговорашка иштта дакъа лаьцар: советски оагIорахьара — КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаша А. М. Александровеи А. И. Блатовеи, КПСС ЦК Отдела заведующе заместитела Г. Х. Шахназарова, чехословацки оагIорахьара — КПЧ ЦК дунен халкъашта юкъерча политика Отдела заведующе А. Вавруша, КПЧ ЦК Генеральни секретара секретариата заведующе В. Вайнара, ЧССР Президента канцеляре заведующе Ф. Шаллас, КПЧ ЦК дунен халкъашта юкъерча политика Отдела заведующе заместитела М. Штефаняка.

(ТАСС).

СИХДАЬ ОАСАР ДЕШ БА

ХIара шера дукха шекара свеклаш кхею Шалински района «Автуринский» совхозе. Укх шера уж дIайийнай 1060 гектара тIа. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца жеп луш план 203 йолаш хIара гектара тIара 250 центнер из культура чуя дош деннад цу боахама кхаш леладераша. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдар дукха ерriга торонаш оарцагIьяьха шоай низ дIакхоачар деш къахьегаш а ба хIанз.

ТIеххьарча хана каст-каста хулача йоачаша дикка дегIайоалаяьй йоархIеш шекара свеклай кхашка. Царна оасар деш ба совхоза болхлой. ХIанзале 820 гектар шекара свеклаш оасарах мукъаяьха баьнаб уж.

Из болх чакхбаккхара доккха новкъостал ду шекара свеклаш кхеечарна Автуры яхача юрта бахача наха, дешархоша.

Оасар цIена дара къаьстта йоакхо ю. Из болх сиха чакхбаккхар духьа звеношта юкъе яьржача якье хьалха я Тамаев Сайд-Ахьмада кулгалдер. Соахка хIара гектара тIара 320 центнер мерза овлаш чудера цои цун новкъосташеи, хIаьта укх шера 350 центнер чуяр дукха къовсам лоаттабу.

Гектарникашта юкъе къаьстта хьинаре болх бу коммуниста Демильханова ЗараIас, Муцитаева Аьсета, Кучиева Аьсета, кхычар. Дийнахьа юкъера лаьрхIача 250—300 процент кхоачашъю царех хIаране оасар дара балха нормаш.

Оасар дарца цхьана шекара свеклай мутIараштa юкъера лаьтта цамцадоакхх.

Х. МАГОМЕТОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ДИЗЗАИ ДИКАГIЕИ КХОАЧАШДЕ ХАРЖАРХОЙ НАКАЗАШ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо ла а дийгIа йийцар халкъа депутатий Гудермесски городской Совета исполкома председатела заместитела Г. Г. Ткаченкос района Советаша харжархой наказашца беча балхах йола доклад.

Цу дешах тIанийцача соцам тIа белгалду, района дукхагIча Советашка (Новогрозненски, Брагунски, Энгель-Юртовски) хьахиннай наказашца болх бара хьдда йола система. Наказаш тIаэц депутаталла кандидаташ болчарца хоржамашта хьалхарча собранешка харжархой вIашагIбетталуча хана. Шоай чулоацамга диллача дукхагIдола наказаш общественни лоархIам болаш да. Исполнительни комитеташа ший ханнахьа вIашагIтох наказаш, уж кхоачашдара мероприятеш оттa а йий халкъа депутатий шоллагIча сессешка чIоагIъю.

1977 шера аьхки района моттигерча Советашка хоржамаш дара кампани йолаш депутаташта 217 наказ делар, царца городской Совета депутаташта — 91, юртий Советий — 126 наказ. Уж доагIаш да промышленноста, гIишлошъяра, юрта боахама, коммунальни бытовой гIулакхаш дара, торговле, юкъарча кхачан предприятейи организацейи балха, йолаш йолча торонех бизза пайда эцара.

Района Советаша кхоачашдаьд наказех 45 процент, хIаьта дуккхачар хьакъехьа организацеши гIулакхаш чакхдоахаш да. Наказаш кхоачашдеш Кади-Юрта лаьттан кIалхара доагIа хиш хьагулдара канал даьккхад, Суворов-Юрт хица Iалаш дикагIа ю, Герзель-Ауле горбыткомбината приемни пунк хьайийлай, Комсомольское яхача юрта 320 моттиг йола школа, Энгель-Юрта 50 моттиг йола берий беш-ясли хьалъяьй.

Района Советаша наказаш кхоачашдара пайда эц тайптайпарча наькъехи средстваехи. Царех дуккхадараш халкъбоахама планашта юкъекхухь, наха чуIе цIеноош, коммунальни, наькъий, культурно-бытовой гIирсаш хьалдара предприятештеи организацештеи хьежаю средстваш вIашагI а етташ кхоачашду. Укх карарча хана цу гIулакхашка дIадахийтад 60 эзар сом. Наказаш кхоачашдеча иштта пайда эц моттигерча Советий бюджетий доходаш тIеххкхоачашъярахи расходаш кхоярахи хьатIадоагIача ахчах.

Харжархой наказаш кхоачашдара юкъе дакъа лоацаш дукха депутаташ ба. Цхьадола наказаш кхоачашду бахача наха шоаш хьинаре дакъа а лоацаш. Харжархой наказаш кхоачашдара чIоагIагIа тIахьожам лоаттабара духьа депутаташа пайда эц запрос яра бокъонах. 1977 шера яьча 34 запросах 14 наказаш кхоачашдарца ювзаенна я.

Цунца цхьана Президиумо белгалдир харжархой наказашца Гудермесски района депутатий городскойи юртийи Советаша беча балха тIа долаш дола кхоачамбоацараш. Цхьайолча моттигашка е еза йоакхо яьян хоржамашта хьалхара харжархой собранеш вIаштIехьъяхара. Из бахьан долаш наказа юкъе цхьайола предложенеш яхийтара дош къоастадеча хана массаза а чоте эцац цар общественни лоархIами уж кхоачашъяра йола торонаши. Цудухьа 1977 шера хоржамий кампани йолаш депутаталла кандидаташца харжархой вIашагIбетталуча хана деннача наказех диълагIча даькъал дукхагIдараш тIа ца эцаш дитад материальни ресурсаш ца хилар бахьан долаш е чакхдаха ца эшаш хиларах. Цу цхьан ханна тIа ца эца бахьан а доацаш тIа ца эшаш дитар цхьадола наказаш. Гудермесски городской, Джалкински, Кошкельдински юртий Советий исполкомаша дизза тIаэцаннзар хоржамашта хьалхарча собранешка дакъа лоацаш хиннарех дукхагIчар къоабалдаь дола наказаш. Цхьайолча моттигашка наказашта юкъеяхийтай хоржамашта хьалхарча собранешка йийца йоаца цхьайола мероприятеш.

Советаша чIоагIъеча мероприятей планаш тIа цкъаза дикка къоастам бий хилац уж кхоачашъяра ханаши бехктокхаме бараши, бахача наха дакъа лоацилга оттадац (Джалкински, Герзель-Аульски, Кошкельдински юртий Советаш). Экономически социальнои дегIадахкара планаш уттаеш цкъаза чоте ийяц харжархой предложенеши наказаши.

Района цхьайолча Советаша боагIача боарам тIа лелабац наказаш кхоачашдара болх. Цхьайолча предприятейи организацейи кулгалхоша боагIаш бола бехктокхам хеташ леладац наказаш кхоачашделга, цхьацца бахьанаш а доахаш дешаш къеста ца де гIерт («Гудермесский», «Белореченский», «Восточный» совхозаш, районни электрически сеташ), хIаьта халкъа депутатий Советаша бизза пайда эцац цу балха тIахьожам лоаттабара законо шоашта еннача бокъонех. Наказаш кхоачашдара тоъам болаш юкъеозац депутаташ, бахача наьха общественни самодеятельноста органаш. Наказаш кхоачашдара гIахьожам лоаттабеча кIезига дакъа лоац массазарча комиссеша.

1977 шера городской Советe гIолла 24 наказах кхоачаш ца деш 6 дисад, хIаьта юртий Советашка кхоалагIа дакъа гаргга. Къаьстта тIехьадаьнад хица Iалашбара, газопроводаши, электролинеши, наькъаши дахкара, наха чуIе цIенош, кхыйола объекташ хьалъяра тийнна наказаш кхоачашделга.

Наказаш кхоачашдарца дувзаденна дешаш кIезига дувц городскойи юртийи Советий сессешка. Исполнительни комитета предприятей, организацей кулгалхой депутатий наказаш кхоачашдарах долча хоамашка ладувгIац. Горисполко хьагул кIезига а ю дIа а йоаржаяц наказаш кхоачашдара дикагIйола опыт, лохехьарча Советашта кIезига гIо ду цу деша.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий Гудермесски городской, Новогрозненски поселкови, юртий Советий исполнительни комитеташта тIадиллад наказаш кхоачашдараи къестадараи, цу хьакъехьа дола кхоачамбоацараш дIадахара, 1978 шера 24 феврале СССР Лакхехьарча Совета Президиуме нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлага хьежжа паччахьалкхен органий, предприятей, организацей, учреждений болх дIахо тоабара де дезар делга. Наказаш кхоачашдара дешаш хан-ханнахьа Советий сессешка, массазарча комиссей заседанешка дувца.

Халкъа депутатий Советий лоархIамера деккхар лархIа деза парте XXV съездо оттаяь экономически социальнои дегIадахкара планаш кхоачашъеча, 1978 шера а бIарччача иттлагIча питилетка а планаш толаме кхоачаш а тIеххкхоачаш а яра социалистически яхь йоаржаеча, СССР, РСФСР, НГIАССР Конституцеш вахаре чакхйоахача хьинарегIа дакъа лацар.

Халкъа депутатий Гудермесски городскойи юртийи Советий исполкомаш декхарийла я экономически социальнои дегIаахара плани бюджеташи оттаеш наказаш чоте ийле, уж кхоачашдара моттигера резерваш леха, Совета территорерча предприятейи организацейи ресурсаш цу гIулакха шерагIа вIашагIъетта, наказаш кхоачашдеча балха тIа бахача наьхех общественноcтех инициатива шерагIа хьаллаца, наказаш кхоачашдара чIоагIагIа тIахьожам лоаттабе, цу хьакъехьа хан-ханнахьа гражданашка хоам бе.

Экономически социальнои дегIадахкара планаши бюджеташи Советашка хьажа дIачутелаш халкъа депутатий Советий исполнительни комитеташа сессешка дIадувца деза планаш тIеи бюджеташ тIеи наказаш кхоачашдара фу де лаьрхIад, хIаьта иштта хоам бе беза хьалхагIа тIанийца наказаш кхоачаш миштa ду.

Халкъа депутатий Советий планово-бюджетни комиссеша экономически социальнои дегIаахара планехи бюджетехи йолча шоай заключенешкеи содокладашкеи хьахьокха деза харжархой наказаш кхоачашделга миштa лел.

Городскойи юртийи Советий исполкомаша Iалашде деза СССР, РСФСР, НГIАССР Конституцеша, депутатий статусах долча Законо ма-яххара шоашта денна наказаш кхоачашдара тIехьа депутаташа тIагIертта къовсам лоаттабелга, йоагI-йоагIача предприятеша, учреждeнеша, организацеша уж кхоачаш мишта ду тIахьожам лоаттабелга, цу хьакъехьа запрос яра йолча бокъонах а паччахьалкхен органаша а гIулакхаш тIарча наха а беча балха тIахьожам лоаттабара йолча кхыча формаех а шерагIа пайда эцилга.

Горисполкома отделашеи управленешеи, предприятей, учреждений, организацей кулгалхоша массаза а уйла тIаахийта еза шоашка доагIача даькъе харжархой наказашка хьажареи уж кхоачашдареи балха, боахамеи культуран дегIдоагIа доакъош дегIадоаладара увттаеча планашта юкъекххахьа деза харжархой наказаш кхоачашделга.

Республика Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий районнии городскойи Советий исполкомашта тIадиллар, харжархой наказаш кхоачаш мишта ду хьажари «Белорусски ССР халкъа депутатий Советаша харжархой наказашца беча балха практиках» болча СССР Лакхехьарча Совета Президиума соцамгеи 1978 шера 24 феврале СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседание КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева еннача указанешкеи хьежжа из болх тоабара де деза гIулакхаш делгеи.

КОММУНИСТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

Ше хьоккхам а луш оарцагIбоах нах

Цеха дикагIболча наьха портреташи балха итогаши тIайола, хоза кийчдаь стенд массанена а бIаргагургдолча хьалтохаш йоалл юкъерча ханарен дегIарен йола, кIай халат дувха йиъ кхалсаг. Царех цаI я «Союзавтоматстром» Грозненски опытно - экспериментальни завода монтажница Павлинская Людмила Михайловна.

Стенда тIа я пятилетка кхоалагIча шера хьалхарча квартале биъ бетта, апрель бетта цехе лаьттача социалистически яхьа итогаш, цехе хьалхалаттарий портреташ. Царна юкъе да иттлагIа пятилетка кхоачаш а яь, хIанз 1981 шера февраль бетта чотагIа болх беш волча монтажника Егоров Григорий Владимировича, монтажникий 1980 шера декабрь бетта чотагIа къахьегаш волча Фокеев Николая, 1980 шера январь бетта задани кхоачашъеш волча Капкин Николая, кхычар портреташ.

Цу тIа да 1979 шера март бетта чотагIа болх беш йолча Павлинская Людмила Михайловнай шийн портрет а. Уж портреташ доахк завода коарча Къахьегама Сийлен аллее а.

Людмила Михайловна, завода электронно - монтажни цехкома председатель я. Цо шийн хан - ханнахьа хьалтох яхьа итогаш, массанега а дIалоьвзийт цехера яхь мишта латт, цу яхье хьалхалаттараш малаш, цар балха опыт.

КПСС член йолча Павлинскаяс коммунисташца цхьана цIенхаштта терко ю социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, из шерагIа дIайоаржаяра, дIайовзийтара. Цо из массаза а нийсъю партен правительстваси хьалхашка увттадеча декхарашка хьежжа, чхьа дикагIйола методаши формаши лех.

— Людмила Михайловнас тха цехе дер доккха гIулакх да, — аьлар цеха начальника Кучеренко Василий Ивановича. Цунна гунахьа доацаш цхьаккха хIама дац тха цехе. Из шийн производство, цун коллектив бахьан дог лазаш саг я. Цунна кхоачам бац духхьал ше котало яккхарах. Нагахьа санна кхы цхьаккха хIама а ца деш, цо духхьала шийн болх беш хилча, сона хетаргахьа, цул хьалхаваьнна саг хургварий - хьогI тха заводе. Цунна шийн цIа хет цехах, хIаьта коллективах — шийн дезал. Яхь вIаштIехьйоаккхаш цо деча тIулакхах доккха беркат доал тхона. Цехе хьахнинаб пятилетка заданеш ханал дукха хьалхагIа кхоачашъеш бола цхьацIабола нах меттел, бIарчча бригадаш а.

— 1979 шера июнь бетта чотагIа болх беш я коммунист Вернигор Неля Михайловна керте латта радиоаппаратура бригада, хIаьта иштта Тимощенко Алексей Петровича кулгалдеш йола наладчикий бригада а. Тха цеха коллектив айхха кхотаерех, цун барт тоаберех, тайп - тайпарча къамех болча тха болхлой интернациональни доттагIал чIоагIдерех йола хьинаре коммунист я Людмила Михайловна, — яхаш дуккха дийцар цох цеха начальника.

Павлинская шоай цехе пропагандист я. Цо болхлошта кIоарга дIайовзийтай КПСС Центральни Комитета декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, советски халкъаи партенеи хьалхашка латта аргIанара декхараш довзийтаи цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл, хIаьта иштта 1978 шера заданеш кхоачаши тIеххоачаши яра шерра социалистически яхь йоаржаяра берригa къахьегамхой тIахьехаш дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, дийцар царга хьежжа коллектива болхлошта хьалхашка отта декхараш, уж толамца кхоачашдара де дезараш.

Керда Конституцеш араяьлча, уж ювцаш, Iомаеш беседаш йир Людмила Михайловнас. Ше дувцар цо дувзар коллектива вахарца, цо доахача толамашца, дIадовзийтар Конституце къахьега, деша, балха говзал Iомае луш йола а кхыйола а бокъонаш, паргIатонаш яхара. Коммунистически партс кулгал а деш, къахьегамхоша бIаьха, хала, бакъда сий дола никъ баь хилар, хIаьта царех ше пайда эцаш санна хIаравар Конституце шийка тIадоххаш дола декхараш дизза кхоачашде дезаш а хилар.

ИттлагIа пятилетка производства эффективности балха дикали лакхъяра пятилетка я. Цунца дувзаденна Людмила Михайловнас цехе беседаш ю продукци дикагIа хьае езаш хиларах.

— ХIанзалца моттиг хиннаяц, — йоах Людмила Михайловнас, — оаха дIаяхьийта продукци во я аьнна юхаяйта е хабар дайта. Баркалаш-м дукха кхаьчад тхога.

Оаха чIоагIа къоэсам лоаттабу арахецаш йола продукци дикагIа хилийтара тIехьа, из иштта хьаяра материальни безам тIабохийт. Белгалъяьнна продукци дика хьаьчоа доагIача алапел совгIа 10 процент преми лу.

Ялхайтта шу да Павлинскаяс цу заводе болх бу. Цун йоакха опыт я. Дика а хетащ дIайовзийт цо из кхычарна, из массаза а кийча я шийгара доагIа новкъостал де. Керда баьхкача болхлошта хьех цо цар балха говзал сихагIа караерзаергйолаш.

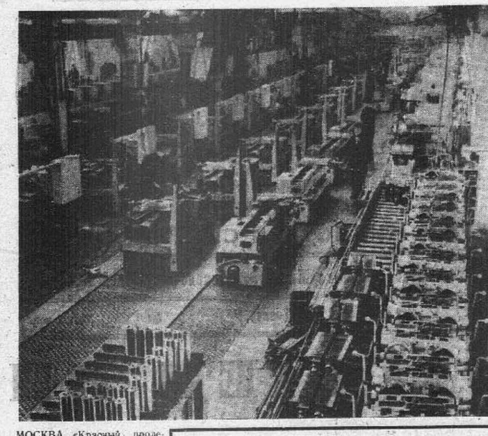
Завода коллектива меттел района а общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацнов. Павлинскаяс. Из района халкъа суда заседатель я.

Производстве дика къахьегарал совгIа шийн берашка дика хьажа, царна коммунистически кхетам бала ха а корайоагIа цунна. Из кхаь бера нана я. Уж школе деша дагIа, дерригаш дика кхеташ а да.

Партен правительстваси боккха мах баьб дуккхача шерашка къахьегаш Павлинская Людмила Михайловнас даьча гIулакха. Цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден, дукха премеш, сийлен грамоташ, баркалаш кхайкалаьд.

Пхе шера план кхаь шераи ах шераи кхоачашъе лерхI хьалхалаттача монтажницас.

Ю. ЮСУПОВ.

МОСКВА. «Красный пролетарий» яхача Московски станкостроительни объединене марка тIалатта станокаш лархIа а йоагIаш лоархI нийса хилара эталон санна. Мехка хIара кхоалагIвола токарь цу предприяте арахецача станокаца болх беш ва. 1977 шера итогегIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС ВЛКСМ ЦК кара кара тела Ше байракх енначарна а производства эффективности балха дикали лакхъяра лелаяьча Ерригсоюзни яхье котбаьипарашта а юкъе хьоахаяь яр объединене коллектив.

1978 шера краснопролетарций коллективо овлан тIара болх хийца а хийца эгара прогрессивнегIа йола, хIанзарча ханои халкъа боахама эшарашеи дIадехарашка хьежжа йола оборудовани арахеца йолаьй. Болх бе йолаялийтай тоххамаш деш йола участок. Цун стенда тIа комплексни тоххамаш ду тайп - тайпарча приспособленешца кийчъяьча лакха овсарле йолча станокашта.

Завода конструкторски бюрошкеи лабораторешкеи кийчъеш я кхы а дикагIйола станокаш.

Предприяте кхы а шерагIа баржаш латт рационализаторийи изобретателийи болам.

1977 шера цу балха юкъе дакъа лоацаш хилар 536 болхло, инженер, техник, 421 рационализаторски предложени 7 изобретени производствана юкъе йоалаярах хинна экономически эффект 300 эзар сомал тIех а йоалаш яр.

Предприятена хьалхашка латта чоалхане декхараш кхоачашдеча керттера дакъа кхоач кадрови болхлошка, коммунисташка, комсомольцашка.

Доккха дакъа лоац краснопролетарцаша социалистически экономически интеграце база тIа чакхдоаха вежарашха долча мехкашкара экономически гIулакхаш леладара даькъе.

Предприяте арахецаш йола универсальни токарни станокаш капиталистически мехкашка а чIоагIа къердаш я. Иштта 1978 шера март бетта ФРГ дIаяхьийтай 16 станок. АргIанара станокий парти ФРГ дIайохьийтаргья укх шера йиъалгIча квартале.

СУРТА ТIА: лакха овсарле йола токарни станокаш вIашагIъеххача участке.

В. КУЗМИНАИ
А. СЕНЦОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС КХОЛЛАРАШ

Цехашка кердадар гучадалапах, технологи эргаьккха тоярах зIамига дакъа даллац рационализаторий. ХIаман духь тIадувлаш дола цар хьаькъал тIадерзадаьд технологически процессаш эргайоахаш тояра, хаьда декхараш кхоачашдара, къахьегама овсарле лакхъяра, мебельни хIамаш хьаечара хала балхаш аттача дахара.

Цу даькъе эгара доккхагIа хIамаш карагIдувл рационализаторий творчески бригадана: мебельни цеха механика Б. Н. Фотиевна, ремонтно - механически мастерске фрезеровщика Ю. А. Гольма, токара И. А. Чернышовна. ВОИР-а областной совето вымпели ахчан премии елар цу бригадана.

Рационализатораша Фотиева, Гольма, Чернышова хьа а яь юкъеенай стандартни йоаца оборудовани: пхи шпиндель йола присадочни станок, бIехдениача ацетона регенераци ю установка; мебельни щиташта полировка еча хана моттиг дукхагIа чулоацаргйолаш реконструкци яьй ППБ станока, и. кх. дI.

Центральни лабораторе рационализаторий творчески группана керте латт лабораторе начальник Л. А. Кива. Къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъяра тIадерзадаь технически декхараш комплексни кхоачашдара чIоаггIа къахьег рационализатораша Р. И. Василенкос, З. Т. Кобрысевас, А. П. Сычевас, А. С. Бондаревас, кхычар.

1977 шу доладелча денз болх бу цар синтетически шпонаца облицовка яьча доакъой дикал тоаяра. Производстве хIанзле а пайда эц: щиташта ремонт яра йолча шпатлевка кийчъеча рецептах, йIайхача пресса тIа клеях баь балха маркхал кийчбара кердача рецептахи способахи. МФПС-I яха кIув дикагIа чуборгболаш товбеш йола хIама тохарах. ХIанз реакционни грунт юкъе а ухийташ мебельни щиташ шаьръяра керда технологически режим вIаштIехьйоаккхаш я группа.

Фанера кийчъеча цеха рационализаторий творчески бригадо а кIезига дакъа лацац цехо арахецача продукце дикал тоаеча. Группана кулгалдеш я слесарий бригадир П. Х. Параскева.

П. Параскевай творчески группо енна массехк предложени хIанз производствана юкъейихьай.

Иштта дуккха маьхера предложенеш еннай керттерча конструктора В. З. Казакевичеи конструкторски бюро вокккхагIволча инженера С. И. Дмитрукеи.

Уж ерригa предложенеш производствана юкъейхьаро экономически эффект енна ца Iеш, эгара хьалхарча аргIанна — хьаеча продукце дикал лакхъяраи товарни куц тоадараи чIоаггIа гIо а даьд, хIаьта из къаьстта лоархIаме да хIанз, иттлагIча пятилетке, дикала пятилетке.

Iилма - технически прогресса проблемаш къестаеча юкъе къахьегамхоша хьинаре дакъа лоача дика форма я «Терек» яхача объединене чакхйоахаш йола хьажараш - конкурсаш. ХIара шера вIашагIа а ехкаш чакхйоах «ДикагIа вола къона рационализатор», «Рационализаторий дикагIа йола творчески бригада», «Рационализаторски балха дикагIа йола цех, участок, филиал» яхараш санна йола конкурсаш.

ДикагIа бола рационализатораш гаргала йолча предприятешка экскурсе, командировке ухийт толашагIа йола опыт хьаэцийтар духьа.

О. ЕВДОКИМОВА,
Нохч - ГIалгIай «Терек» яхача объединене «Деревообработчик» яхача многотиражни газета редактор.

№10 йола «Агитатора блокнот»

Берригача советски наха санна боккхача безамца Iомаю Нохч - ГIалгIайчерча къахьегамхоша Л. И. Брежнева «ЗIамига лаьтта», «Юхадийндалар» яха произведенеш. Цу хьакъехьарча статьяца дIайолалу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела «Агитатора блокнота» 10-гIа номер.

«Партеи комсомолеи юкъара декхар — коммунизм» яхача рубрикана кIал кепатехай «Эффективностеи дикалеи пятилеткана — къоначар энтузиазми хьинари» аьнна ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева язъяь статья. ВЛКСМ XVIII съезда решенешцеи цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацеи ювзаенна я из.

«Производства эффективность лакхъяра низ бола хIама» аьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкома мехкдаьттаи химически промышленноста отдела инструктора Р. Таштамирова язъяь (химиккий Денна хетаяь), иштта «Массанена йола индустри» яхаш Д. Кузнецова язъяь (яйгача промышленноста болхлой Денна хетаяь) статьяш кепатехай «ЛоархIаме даташ» яхача рубрикана кIал.

«Агитаце практика» яхача разделе я КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха хинна хиларах, цо ВЛКСМ XVIII съезде даьча къамаьлах йолча материалашта Грозненски швейни производственни объединене, Нохч-ГIалгIай химически заводе, Гудермесски мединструментий заводе пропаганда яр, Iомаяр, дIайовзийтар мишта латт хьахьокха корреспонденцеш.

Блокнота тIа кепатехай «Американа дола Iехь» яха О. Поляковске статья. Иштта цу тIа да «НГIАССР Конституци», «Iилман конференци» аьнна дола хоамаш а.

Идеологически болхлчун беседаш е кийчвалара гIо-новкъостал хургдолаш я «Пайда эца цифрех», «Мехка цхьа ди», «СССР цифрашка» аьнна цу номер тIа араяьнна подборкаш.

ГIИШЛОНХОЙ ДЕЗАЛ

Башха-дика къахьегамхой, цIи-хеза нах дукха ба Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене СМУ-9 болх беш. Царна юкъе йизза моттиг хьалоац бетонщикий бригадиро Дутаева Падама. Цун сурт доалл управлене Сийлен улга тIа хьалтеха, Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай цунна, доккхал деш ювц из предприяте кулгалхоша.

Шийтта шу хьалхагIа еннай Падам укхаза болх бе. Цу хана хьалхагIа цхьаннахьа а болх баь, цхьаккха тайпа гIишлонхой говзал йолаш яцар из. Кадрай отдело № 1 йолча участке бетонщикий бригаде хьожайир из. Цигара деррига балхаш механизаци яь дар, специальность Iомаяра шин-кхаь бетта курсашка аха йийзар.

Юххьанца укхаза мел долча хIаманца сакъердалора Дутаевай: вибробункераш, вибраторaш, электрически трамбовкаш. Эшшача боараме цемент, балласт, хий хьашт хилча, бетон кийчъе йийзача кнопка тIа цIелг тоIабе мара безацар, тIаккха болх бе йолалора ерригa механизмаш. Цу хана денз цу механизмашца болх бе безаш яр из хIаьта цунах из чIоагIа гIадъяха, дог ураэтта а яр.

— Айса болх дIаболабаь юххьанцара деноц дагаух сона, — йоах Падама, — гIалат ца доалаш йиевцар. Цхьабакъда хьалха цкъа сай даьнна хиннар санна дола гIалат-м аз цIаккха а дацар. Цхьа бутт совгIа ха мара эшанзар сона сай новкъосташта нийсса болх бе со дIайолаялара.

Ши шу дукха ха яц аьнна хетту, цхьабакъда шийн професси дукха езаеннача, говзал лакхъе а производствера хьокхамаш лакхде а гIертача сага тоъаргйолаш ха я из. Иштта нийсделар из бетонщица Дутаева Падама а. Управлене йоккха профсоюзни собрани хилча, хьалхалаттарий-гIишлонхой цIераш йоахача хана, цун цIи а яьккхар царна юкъе, цу хана Сийлен грамота а елар цунна. Бакъдар аьлча, сов гIадъяха ше дергдар фуд хацар кхалсага, кхы а чIоагIагIа къахьега, кхы а доккхагIа толамаш даха догдоагIар цун. Цудухьа цо уж даха а доахар.

— Цу шерашка, — йоах Падама, — болхлой тоъацар тхона, керда нах хьашбора. Уж а бар кхы специальность йоацаш. Аз болх бу ши шу мара деце а, долла хIама ховш йола, опыт йола бетонщица лоархIар аз сайх. Тха бригадаца баьхкар Одабаева Табарик, Асхабова Язира, Асхабова Нурбика. Аз Iомадир царна бетонни гIулакхаз кулгал а деш ийцар цар бетонщика говзал.

Бакъда из, бетонщицас Дутаева Падама езаялийтай дуккхача къонача наха бетонщика професси, дуккхачарна вахара нийса никъ хьийхаб цо.

Пхи шу хьалхагIа дар из. Бетонщикий бригадир пенсе тIа водаш вар. Цу балха яхийта могайир Падам, хIаьта шийх бенна из тешам ца боабеш из хьа а йоагIа.

Балхара чуеча, Дутаевас шийн берашта дувцар шийн професси хьакъехьа, ше болх беш даькхача дийнахьа зедешараш, даьха толамаш, кхоачашъяь нормаш, кхыча бригадашца лелаю социалистически яхь. Лерг дилла ладувгIар бераша шоай наннас дувцачунга, цар кхетадора, цу балхо шоай нанна чIовггIа дикахетар, тоамбар делга.

Малика, Падама йоккхагIйола йоI, цу хана бархIлагIча классе деша ягIар. Шийна хьашт долаш йола специальность йоIо ше хоржилга ловра нанна: профтехучилищаш, кхыйола дешара заведенеш дукха ма-йий вай городе. ХIаьта а, бархI класс яьккха ше яьлча, наьнагара дийхар Маликас шийн бригаде цо ше дIачуэцилга. Эцаргьяц аларах хIама хургдолаш дацар, вешта, ала а сендухьа оалар из цигтача, нанна бIаргагучча, бокъонца йола къахьегамхо, хьалхалатта болхло а хинна дIаотта йиш яр йоIага.

БархI класс яьккхачуа тIехьагIа гIишлонхочун говзал Iомае лаьрхIар Дутаева Падама воIа — Руслана а. Столярий бригаде ученикалла дIачуийцар из. БоккхагIболча новкъосташа оалар цунга: тIехдика специалист хила веза хьо, хьа нанеи йишеи управлене дика лоархIаш ба. Шийга даьха дог, оалаш мадара, доаданзар Руслана. Эскаре ваххалца шин шера болх баь йиъюлагIча разряда столяр хилар цунах. ХIанз Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш ва из. Хадданза бувзам лоаттабу цо бригадаца, письмош кхухьийт. Столярий бригадира Николай Родионович Кравцова иштта йоах:

— Шийгахьара дика оагIув мара бIаргаяйтаяц Руслана, тIехдика довзар шийн гIулакх, хIаьта цун эгара дикагIа йола оамал — къахьегам чIоагIа дукха безар. Эскаре гIулакх даь а ваьнна ше цIавийрзача тха бригаде юхаванза Iергвац из.

Даьна воI вича, е воIо даь никъ хьалаьцача, е вошас вешийн моттиг хьалаьцача, вайнаха иштта оал: «Корта шийн моттиге дIаэттаб». Иштта нийсделар из вежарашца Русланаца а Султанаца а. Руслан Эскаре ваха дукха ха ялалехьа столярий бригаде балха вахар цун зIамагIа вола воша Султан. Из а иштта ученикалла дIанийцар. Н. Кравцова иштта дувц Дутаев Султанах: «Шийн воша а санна хьаьнала болхло ва Султан. Визза вола столяр хургва цунах».

Бетонщикий бригадира Дутаева Падама кхы а кагий бераш а да — Нурдин Увайсн. Уж хIанз деша багIа, цхьабакъда шоай дагара дар наьнага хIанзле а дIааьннад цар:

— Тхо а хургда гIишлонхой, — цхьатарра хьаккхайкадир бераша.

Х. ДАДАЕВ.

ДАЬКЪАЛА ДУВЦ

26 май, 1978 шу, цIаккха дицлургдац вай республике бахача наха из ди, из шу, хIана аьлча из да Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Конституци тIаийца ди. «Яхаш, гIулакхдеш, болх беш я Нохч - ГIалгIайчен керда Конституци!» — аьнна ди.

Iалаьмате гIоза вахар да вай дар: хьашт дола дешар Iомаде, безам болаш йола професси Iомае, безаш бола болх бе, салаIа, могашал тоае, кхыйола дукха бокъонаш я вай. Вайчул кхы а гIозагIа да вай берий вахар: даа да, мала да, тIадувха да, садике аха, деша дагIа бокъонаш я моттигаш а я, дийтта шу даллалца берашка болх ца байташ лораю цар могашал.

Хьажа театр, кино, цирк, кхыйола культурно - сердалон, эшаш дола гIулакх кхоачашде спортивни, медицински учрежденеш я, деша книжкаш да, дукха берий библиотекаш я. Дийца варгвоацаш дукха бокъонаш я вай берий. ХIанз тIаийцача кердача Конституце кхы а шер а ю чIоагI а ю уж бокъонаш. Из деррига а вайна, вай берашта деннар Сийлахь Октябрь ба, къахьегача наьха баьчча Владимир Ильич Ленин ва, Советски Союза Коммунистически парти я. Вай бокъонаш йовзаш, воашкара гIоза вахар лорадеш къахьега деза вайх хIаране ше-ше волча моттигашка. Коммунистически идеалаш йолаш хьалкхее еза тIехь тIаккхувш йоагIа тIехье.

Кердача Конституце хьалхашка оттадаьча, декхараша кхы а чIоагIагIа бехктокхаме деш тIахьех тхо, берий театра болхлой, тхоай болх тоабе а, къона тIехье дог - уйла цIена йолаш хьалкхее а. ЦIаккха а диццала мегаргдац спектакле хоза, дика хIама бIаргадайча гIоздаьнна деля бераш. Харцо, тийшаболх бIаргабайча цих дизза бIаргаш долаш, дог чIехкаш уж дагIаш дайча. Иштта, зIамига волча хана денз Iомаду театро бер дика дар, во дар довза, айбу цун эстетически сакхетам. Цудухьа из довза а ловзаш, цунах дика са а кхеташ лелабу оаха тхоай болх, тIехь тIайоагIача хана кхы а чIоагIагIа из тоабе дог-уйла а я тха.

А. МИСЛАУРОВ,
Республикански теникий театра директора заместитель.

БОЛХЛОЧОХ БОЛА ТЕШАМ — ДИКАГIБОЛА ТIАХЬОЖАМ

«Жилгражданстрой» треста цхьолагIча СМУ бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттачарех цаI я КПСС членалла кандидат волча Точиев Мовладина кулгалдеча плотникий бригада коллектив. Укхаза хIара гIишлонхо шийн гIулакха воккха говзанча, хьаьнала къахьегамхо, шийна уллуврчун оагIув хьалаца ховш вола саг ва. Дикача оамалашца йIаьхий я бригада. Цудухьа цун вIаштIехьдоал хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде. Из коллектив толамга кхувлар а, болхлой барт тоабер а, царна юкъе эздий гIулакхаш лоаттадар а массаза хьалха латтар а ва бригадир ше — Точиев Мовладин. ХIамах дика сакхеташ а, каралаьца болх дог - цIена кхоачашбеш а зIамига саг ва. Цу тайпара хила Iомабу бригада гIишлонхой а.

Бригада болхлой бехктохкамах а оамалех а тийша болга кхетаду Точиев Мовладина хьаькъал бола болх. Цох лаьца хиннача цунцара къамаьл тха штатензавоацача корреспондента Цолоев Руслана.

Корр: «Эффективностен дикален пятилеткана — болхлочох бола тешам дикагIвола тIахьожамхо ва!» яха хьаьдла йола, кIоарггача уйлах йизза йола, из инициатива ерригача коллективай балха тIа правило хилийта дIаоттийла! — аьнна белгалдаьккхад 1978 шера плана кхоачаш а тIехкхоачаш а дергда йолча социалистически яхьа хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Цох лаьца къамаьл дIадоладергдача бакъахьа хетар сона.

Жоп: Вайна ма-харра, дикагIа пятилетка я аьнна дIакхайкхаяь я иттлагIа пятилетка. ХIаьта цун кхоалагIа, ер кара шу хьинарерча къахьегамах шу да. Дерригача советски халкъо санна, КПСС ЦК декабрьски (1977 шера) Пленума решенеш а партен правительстваи Письмо а дег тIара къобалдаь тIаийцад тха бригада коллективо а. Уж боккха лоархIам бола политически документаш Iомадеш ба бригада членаш. Агитатора Тунтаев Шарудес а аз айса а дукха болх бу гIишлошъерашта юкъе уж документаш царна довзийташ. Тхона цIикъ хьеха программа хиннай царех.

Деррига а хIара болхлочох, хIара къахвегача сагах тийша да. Сога хьатгача, эгара хьалха, болхлочо болх дика хьабергба, нагахьа санна цунна ше каралаьца говзал езе. Говзал езарга а цунца дог дIаэрга а хьежжа мара вIаштIехьдаргдац беззача тайпара из болх дIабахьа. Хьа-м бергба цо из моллагIча тайпара баь а. бакъда цунах салоIам-м хургбац, цунна шийна а е паччахьалкхенна а пайда боацаш хургба цу тайпара баь болх. Сага сий доаккхар а из духовно вIаьхий вер а беций къахьегам, ниисагIа аьлча, хьаьнала къахьегам.

Миччахьа болх беш вале а моллагIа болхло хила веза ше каралаьца гIулакх дезаш, хьабеш бола болх цIена, лакхара дикал йолаш, ханнахьа чакхбоаккхаш.

Болхлочун шийн кара да тIехдика е во болх хьабар. Сона хетаргахьа цхьанне а тIахьожам эшаргбацар, нагахьа санна хIаране шийн декхар дизза кхоачашдоре. «Коллектива сий — са сий» иштта хет бригада хIара болхлочоа. Из яхар фуд аьлча, из да хьа сий даргда яхар.

Уйла елаш укх хIаман: масала, сона задани еннай цхьан цIагIа ий тоха аьнна. Из болх ханал хьалха кхоачашбаьб аз. Цунга хьажа венача мастера гучадоал сиха баь бале а из дика баь ца хилар. Цу тайпара волча болхлочох кхы тешаргвац мастер, тешарг-м ва из. бакъда, цу гIулакха ха эш. ХIаьта болхлочо сиха а дикагIа болх баьбаларе цунна шийна а кулгалхошта а аттагIа хургдар. Цох беркат даргдар болхлочоа шийна а паччахьалкхенна а. Цудухьа ях аз болхлочун сийга хьежжа хьабеш бола болх а хул аьнна.

Со се гIишлонхочун болх чIоагIа дукха безаш венав укхаза балха. Советски Эскаре гIулакх даь ваьнначул тIехьагIа вера со управлене болх бе. ВорхI шу да аз укхаза болх бу. Укх бригаде вера со воагIаше а. Сайна ма-могга сай болх дика кхоачашбе а гIерт со.

Хаттар: Хьога хьаттача малагIа гIулакхаш доахкаш хила веза болхло, ше каралаьца гIулакх дика чакхдаккхара?

Точиев: Сона хетаргахьа, болх бийза ца Iеш моллагIча болхлочо дика кхетаде деза шийна хьалхашка латта декхараш. Уж дика довзаш а кхетадеш а ца хилча аьттув баргбац цун хьадеча хIаман тIехьа.

ШоллагIа - дале, балха дисциплина а лакха хила еза цу болхлочун. ХIана аьлча из дисциплина лакха ца хилча дIагIоргбац, балха хь йоаю цу гIулакхо. Шийн ха йоаь а Iац из, кхычар а йов из-м. Цунга хьежаш латта безаш хул цхьабола, цунца болх беш бола болхлой. ХIаьта цох доккха зе а доал.

Дисциплина массе хана лакха лоаттае, бахьан доацаш болхлою тIехьависача е ара ца воалаш моттиг хилча из дош дувц оаха коллективе. Цу тайпарча сагаца къамаьл ду, бе безе бехк бу. ДIакхетаву оаха из коллективаца тарлургвоацилга... Ала деза, укх тIеххьарча хана дисциплина толхаяь тха коллективе моттигаш ца хилар. Шийн декхар дика кхоачашду коллективо.

Кхы цхьаькха а дар са ала. Нагахьа санна болхлочо шийна хьалхашка латта декхар дика кхоачашдой тха торо хул гIишлон материалаш кхое, хIара балха минутах бизза пайда эца а.

Тха гIишлонхой болх аттачарех а бац бехктокхаме а ба. Бакъда, сийдолаш-м ба из.

Тха болхлой гIерт квартираш хьа а ийца Iохайшача наьха дог деларгдола, уж гIадгIоргболча тайпара цу цIеношта отделка е. Болх во баь хьача квартире баха хайшача наьха эгара хьалха тхо бехке дергдар. Тха коллективо [illegible] Цудухьа цунна тхо терко ю хьабеш балха дикала.

Цуя совгIа чIоагIа лоархIаме да балха ха кхояр а. Цхьа минут зехьа ца йоаеш дIахьу оаха тхоай болх. Укхаза белгалдаккха деза из гIулакх дукхагIча даькъе хIара болхлочун сакхетамах тийша долга а. «10 — 15 минута со тIехьависавар аьнна хIама тIехьадусаргдац...» яха уйла йола болхло коллектива бокъонца вола член вац.

Шийн новкъостий сий да верал совгIа шийн а сий дац цу тайпарча саго. Цхьабакъда тха коллективе иштта уйла йолаш саг вац.

Тха бригада яхье яьнна я Вострикова кулгалдеча бригадаца. Цу яхьо гIо ду тхона толамаш совдаха, опыт, дIахьа яла, кхоачамбоацараш гучадаха.

Тха бригаде дукха ба шу яхье белгалбаьнна нах. Я-м еррига бригада а я тха дика. ХIаьта царна юкъе а дикагIбараш ба тха.

Иштта нахах ва 5-ча разряда плотник Пацагов Вахид. Из башха-дика хьехамча ва. Цо хьех къоначарна, йовзийт шийн опыт. Цунга шоашта ца ховр хатта болх къонабараш, хIаьта Вахида хоза хьехар дий, ниисача наькъа тIа баьхе дика жоп дале дIабохийт уж. Цудухьа къаьстта къоначар сийдеш а лоархIаш а саг ва Пацагов.

Коммунистически къахьегама ударник ва Сапрунов Владимир. Вахида санна дика болх бу цо а.

Ше баьча балхах кхоачамбаь Iеш вац Сапрунов Владимир. Селхан баьчул дикагIа тахан, таханарчул дикагIа кхоана бе гIерт из болх. Вешта из оамал-м тха берригача болхлой а я. Цу тайпара болх ца бича вIаштIехьдаргдий тха хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде? Даргдац. Из кхетаду бригада хIара члена.

Опыт йолча болхлошта тIаьра дика болх беш хьабоагIаш къона болхлой ба тха. Царех ва Исраилов Рамзан, Климкин Василий, Тайсумов Iабдул, Бесаев Ювсап, кхыбараш. Цар хьабаь болх тIехдика мара хилац. ХIаране тIеххоачашъю бетта план, шоай инструмент дика лелаю, материалаш кхою, дисциплина лакха я цар. Цу тайпара нах бригаде дукха хиларах толамаш а дика хул тха.

Точиев: ДIадаха шу дика чакхдаьккхар тха бригада коллективо. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдир. Цхьа бутт дIабахийтанзар оаха юбилейни шера задани кхоачаш а тIехкхоачаш а ца еш.

Оаха доккхий социалистически декхараш тIаийцад укх шера а. Дош деннад хIара бетта план 110 процентал кIезигагIа хургйоацаш кхоачашъе, шера план 20-ча декабре чакхъяккха.

Биъ бетта дика къахьийгад бригада гIишлошъераша. Дикка тIеххоачашъяьй оаха тхоашта енна задани. Цунца [illegible]

МОСКВА. Столица полиграфически промышленностехьа лакхара корххьа специальностахь, йоккха говзал йолла болхлой кийчбу № 144 йолча юкъара профессионально - технически училище.

Специальни общеобразовательни предметаш Iомадаш ца Iеш уккхаза дешархошта Iомаю производства графикан эстетикан.

Училищин шийн типографи, наборни печатни цехаш я.

Специальни производственни практика ю «Красный пролетарий» яхача типографе. Из столице хьалхалаттарех предприяти я. Производственни практикана кулгалдеш а шоай йоккха опыт царна дIалуш а да типографе кадрови болхлой, дика говзанчаш хьехамчи.

Училище болх беш йолча шин шера чухь шерра совгIа а ба специальнеш кийча а ба училище а болхлой классе мугIараша дIавьтавалаш хилча.

СУРТА ТIА: кагирхой хьехархо, печатник Николай Михайлович Куроткин (аьрдехьа) № 144 йолча ПТУ дешархой группаца. Аьрдехьара лахьа: Ю. Иванов, В. Рулев, А. Нигматулин, М. Базанов.

В. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КОАРТОЛАШ: ШЕРА ШИ ХЬУВКЪАМ

ДИКАГIЙОЛА ОПЫТ— МАССАНЕНА

БIаьсти лаьтта гIорах мукъадаьнначул тIехьагIа гурахьа йис юлла ха тIакхоачача юкъа 171—197 дIайха ди нийслу Нохч-ГIалгIай республике. Цу юкъа хийцца ши хьувкъам кхебе йиш я, гурахьа дIайийна культураш чуэццаше а сиха хьувкъаш йола кхыяраш аьхки дIа а ювш.

Цу тайпара болх вIаштIехьбаьккхаб Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза кхаш леладераша. Оахаш долча лаьтта дИълагIча даькъа тIа дIа а ювш кхею укхаза аьхки шозлагIа юв тайп-тайпара культураш.

ХIанзалца вай республике шозлагIа дIаювш кхееча культурех яр: хьажкIаш, сорго, генараш, гречиха, цхьаццадола баьцадаараш. Цунца цхьана шозлагIа юв культура санна дIа а ювш республике эггара хьалха коартолаш кхее йолайир дукха ха йоаццаш «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Миш-та вIаштIехьдоакхх цу боахама кхаш леладераша из гIулакх?

ЦХЬАН ШЕРА ШОЗЗА...

Шура, дулх, коартолаш яха специализаци еш я Сунженски районера «Путь к коммунизму» яха колхоз. Оаха лаьтташ 6200 гектар да боахаме, цу даькъе хий дехкаш — 4200 гектар. Коартолаш дIае 160 гектарагара 280 гектарага кхаччалца къестадора лаьтташ, хIаьта 1978 шера бIаьстан юххье 500 гектара тIа дIайийнай уж.

ИйслагIча пятилетка шерашка (1971 — 1975) хIара гектара тIара 90 центнерагара 120 центнерага кхаччалца, юкъера лаьрхIача 108 центнер коартолаш йоахар колхозе. Шера юкъера лаьрхIача чуяхьаш йола эрригa коартолаш 2,3 эзар тонн яр, хIаьта 1 центнер яккхарга бода мах 12 сомага дIакхоачар.

Хьувкъам лохеи кхеярга бода мах лакхеи хилара керттера бахьанаш дар дерригa а хIана дац аьнна долча лаьтта дIае коартолаш эцаога хIара шера дукха ахча дIаахийта дезаш хинна хилари из культура кхеяра технологи дика вIаштIехьъяккханза хилари.

Специалисташта моцагIе а ховш дар, дIаера дикача фух йола коартолаш тха хьалашка хьалккеяра шера шозза хьувкъам луш йола коартолаш лелаянза яргйоацилга, вешта аьлча бIаьсти ялларца дIаювши хьалхара хьувкъам хьалха чуэцаши, цул тIехьагIа керда хьаьнна коартолаш аьхки (июле), дегIаяйтача стимулятораща обработка яьчул тIехьагIа, дIаювши шоллагIа хьувкъам гурахьа чуэцаши йола.

Ховш да, коартолаш иштта кхееш хилча, фуна лаьрхIа коартолаш дIаоттаяь лоаттаеча хана тIаялара кхерам боацаш хилари тайп - тайпарча лазарех лораелгеи. Цул совгIа, ши хьувкъам тела культура фуна лаьрхIа материал сихагIа ебаяра способех цаI я.

Колхозе керда хьаьнна коартолаш дIаюваш хиннай кховзтлагIа шераш доладенначa юххье а тIехьа. Цхьабакъда тха зонагеи районированни сорташкеи хьежжа коартолаш кхеяра технологи, дика вIаштIехьъяланза яр. Аьхки дIайийна коартолаш нийлха хиларо (цхьан гектара тIа 30 — 35 эзар кIотарг), дIаюв ханаши агротехника кхыйола правилаши кегаяро, хьанийсденна (районированни доаца) сорташ дIадеро лоха хулийтар коартолий хьувкъами дикали.

1974—1975 шерашка лоамарчеи лоамашта юхерчеи юрта боахама дешашта йолча Къилбаседа - Кавказски Iилма-тохкама института (СКНИИГПСХ) Iилмахошца цхьана оаха кийчйир тха зонага хьежжа фуна лаьрхIа коартолаш кхеяра технологе керттера элементаш. Шийна дIаера кхоачам балла йола коартолаш ше хьал а кхееш Iалашъе яьлар колхоз 1975 шера денз. ЛоархIаме да, оахош фуна хьалкхеяь ши хьувкъам луш йола материал арахьара тIакхухьачул дуккха а дикагIа хилар.

ХIанз колхоз фу кхедеш хиларца дувзаденна фуна лаьрхIача коартолий юххьанцара материал — суперэлитеи супер - суперэлитеи — мара эца езац тха сорт кердадаккхар духьа.

Ши фракци а хь хержа юхкхара фун материал — кагийн (20 — 50 грамм) юкъереи (50 — 100 грамм) коартолаш — бIаьсти ма-яьллинге а гурахьа харшаш даька хинна лаьтта ловсара дахача гIолла СН-4Б яхача машинаца дIаюв 6 — 8 сантиметр кIоарга.

Коартолаш дIае къоастадаьча кхашка зяба аьхача лаьтта хIара гектара тIа 60 тоннал кIезигагIа доацаш ширдаьнна кхо а минеральни фосфорно - калийни удобренеш а товс оаха, 75—90 килограмм действующи вещество а иштта азотни кIезиг - дукха фосфорнии удобренеш а товс харшаш доахача ханеи коартолаш (харшашка) дIаювча ханеи.

ДегI дахьача юкъагIа 3 — 4-зза хий тох догIан хьисапе хий деттача ДДН-70м яхача машинаца, хIара хий массаза дулл долоташца е окучникашца (аргI - аргIа) цамцадоаккх лаьтта, хIаьта коартолашта юкъера йовкъаш — СКНИИГПСХ институто эргадаьха тоадаьча КРН-38 яхача оасар доходеча макхилгашца.

Фуна лаьрхIа бIаьстан юхье дIайийна коартолаш чуэца йолаю оаха июнь бовш, июль бетта юххье. Фуна лаьрхIа коартолаш кхай тIаоа самосвалашца дIакхухь КСП-15Б яха машинаш латтача пункте харжийта. Фуна лаьрхIа 20 — 50 а 50 — 80 а грамм йола коартолаш хоржача машинашкара транспортераца стимуляторий раствор чулаттача педашка гIолла чакх а йоахаш, транспортни средстваш тIа ювтташ дIакхухь кхай тIа дIае.

Керда хьаьнна «Волжанин» яхача сортах йола, 3 процент итомочевина, 1 процент родонисти калий 0,0005 процент гибберелин, 0,002 процент янтарни кислота а увш йолча хин раствораца йошаяра наькъаца обработка яь коартолаш июль бетта хьалхарча ткъаь дийнахьа дIайийча 93 — 97 процент тIаьннай, хIаьта хьувкъам гектара тIара 120 — 150 центнер баьннаб.

ДIайийна 4 — 5 ди доаллашехьа а эггара хьалха дуллаш дола хий дулл оаха. Аьхки дIайийнана коартолаша дегI дахьача юкъа 4 — 5-зза хий дулл оаха, лаьтта ловсара дахарга хьежжа. ХIара хий массаза дулл цамцадоаккх лаьтта, хIаьта, янза ца йоале, колорадски чоапилгаштеи фетофтораи духьала пестицидаца обработка ю.

Аьхки ювш йола коартолаш хьалха кхача культураш — рожи мошача доакъарийна лаьрхIа рапси, гурахьа йийна рапси — чуийцачул тIехьагIа юв.

Пара тIа хинна коартолаш чуийцачул тIехьагIа хIара гектара тIа 60 тонн хургдолаш ширдаьнна кхо дулл, 50 — 60 килограмм минеральни удобренеш товс, тIаккха уж эрригаш а цу сахьате кхай дIоаххала нух а токхадеш 25 — 27 сантиметр кIоарга лаьтта кIал йохийт. Коартолаш дIаеле хьалхагIа тIоадал чуйолийташ хий дулл (гектара тIа 500 — 600 кубически метр долаш), тIехьа макхаш а долаш йолча чизель-культиваторашца 18 — 20 сантиметр кIоарга пхорагIа цамцадоаккх кха.

Кхай дIоаххала керда даьхача харшашка гIолла дIаюв коартолаш.

Фуна эша коартолаш кхеелга вIаштIехьа а даьккха, бIаьстан юхье дIаювча кхачан коартолий хьувкъам лакхагIа кхебе яьннай колхоз. Масала, цун юкъера хьувкъам 283 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 1975 шера 158 центнер хилар колхозе, 1976 шера — 176, 1977 шера — 212 центнер хилар.

ЧIоаггIа хьехам белар тхона 1975 шеро, бIаьстии аьхкии йокъал лаьттача а йIовхал цкъа за 35 — 36 градусага дIакхоачаш хиннача а хьалашка, Козлов Виктора III бригаде 80 гектар долча кхай хIара гектара тIара 203 центнер коартолаш гулъяьча хана. Иштта лакха хьувкъам кхебаьб коартолаш дIа дика ерах, кхай тIа ший ханнахьа хий дехкари лаьтта цамцадахари бахьан долаш.

Йокъал эттача ахкан хьалашка а лакха хьувкъам кхебаро колхоза кулгалхойи беррига къахьегамхойи тешабир моллагIча шера, хаоттама хьалаш мичча бесса дале а, ларттIа агротехникеи дика фуи хилча, лакха хьувкъам кхебе вIаштIехьдаргхиларах.

Л. Н. Лебеденко № 2 йолча мехотрядо 1976 шера III-ча бригадаца цхьана 60 гектар долча лаьттан хIара гектара тIа 201 центнер коартолаш кхейир, хIаьта 1977 шера — 74 гектар долча лаьттан хIара гектара тIа 253 центнер. ХIаьта Алушев Хьамида бригадо гурахьа даьхача харшашка, бIаьсти ма яьллинге а (марте) дика кийчъяь «Волжанин» яхача сортах йола элита материал дIайийнача 50 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 281 центнер коартолаш гулйир (июле чуийцача).

1977 шера колхозе коартолаш чуэцаш яр 6 копалкахи 8 самосвалахи латташ йола уборочно - транспортни отряд, хьалохьаеш вар хIара денна 150 тоннага кхаччалца коартолаш гулъеш хинна 120 саг.

Фуна лаьрхIа аьхки дIайийна хинна коартолаш эггара хьалха чуийцар оаха (СевКавНИИГПСХ институто аьннача тайпара юхатоаьйча) ККУ-2 яхача комбайнашца а хIаьта иштта УВК-2 яхача копателашца — валко - укладчикашца а. Коартолаш чуэцача хане ККУ-2 комбайнашка (юхатоаьйча) болх байтаро кулгкара хьега къа 2,5-зза кIезигду, болхлой къахьегам дикка аттача боакхх.

Фун гIулакх тоадари хьувкъам лакхбари бахьан долаш колхозе йоаха коартолаш 1976 шера 4,8 эзар тоннага, 1977 шера 7 эзар тоннага кхоачаш дукхагIа хилар, вешта аьлча кхозза дукхагIа доход тела даьлар боахама из дакъа. Масала, нагахьа санна ийслагIча пятилетке коартолаш кхеярга дIадодар цар дизза юхаметтаоттадеш хиннадеца, 1976 шера 70 эзар сома пайда белар цар, хIаьта 1977 шера — 200 эзар сома совгIа.

9-ча пятилетке юкъера лаьрхIача шера пачхьалкхенга 1450 тонн йохкар колхозо, хIаьта 1976 шера — 3155 тонн, 1977 шера — 3513 тонн.

1978 шера бIаьстан юхье 500 гектара тIа дIайийнай коартолаш, хIаьта аьхки 150 гектара тIа кхы а юваргйолаш я.

1978 шера коартолаш дикка дукхагIа еза лаьрхIа хиларца дувзаденна 4000 тонн йохка лаьрхIад уж пачхьалкхенга, цу даькъе духхьашха йохкаргья 500 тонн дIаювча коартолий (элитаи лакхача репродукцейи).

1980 шера колхозо 850 тонн йохкаргья дIаюв коартолаш.

БIаьстан юхье дIайийна коартолаш чуэцача ханна, август—сентябрь бетташка, керттерча шин фракцена йийкъа а йийкъе (фунеи кхачаннеи лаьрхIа) къаьст-къаьста чуэц оаха коартолаш. ДIаюв коартолаш элаш а еш дIаувттаю (цхьа коартол 40 — 80 грамм еза хул).

ШоллагIа фракци продовольственни а лоархIаш госзакупа план кхоачашъяра чотах йода. Элаш 1,8 метр йIаьхеи 80 сантиметр шереи хул, юкъе винтиляционни решеткаш йохк, цар вIаштIехьдоалийт керда фо пargIатта чуккетилга, йIоахъялийтац уж.

Эггара хьалхара шелал хьатIаоттарца ча тIа а техе лоаттаю оаха элаш, хIаьта шелал хьатIа ма эттинге а, лаьтта тIатосс, лакхе тIа 20 — 15 сантиметр шера къорг а йите. Иштта лоаттаю оаха уж 3 — 5 градус шелал отталца, цул тIехьагIа шозлагIа лаьтта тIатосс 25 сантиметр сомал хургдолаш.

Iан замалахьа кIаьдъенначa хана винтиляци ю оаха эла лакхе тIереи кIалхареи къоргаш хьа а йийлле фо чукхетийтарца.

ДIаеле 8 — 10 ди хьалхагIа элаш хьаелл, коартолаш хорж, йохкаенна коартолаш лIа а къестаеш, тIаваьнна эIирган дIа а доахаш.

Аьхки дIадийнача фух йола коартолаш хоржача пункте гIолла чакхйоах оаха. 2 фракцена екъа а екъаш. 100 а кхы совгIа а грамм езача коартолах 2 дакъа доакхх. Фуна лаьрхIа коартолаш, цхьан тоннана 1,5 — 2 килограмм лаьрхIа ПМТД тохарча обработка а йий, дIаюв. КIал дIайийна хинна культураш чуийца яьнначул тIехьагIа кийчде долалу тхо лаьтта, хIара гектара тIа 6—8 центнер минеральни удобренеш товс цу цхьан ханна гектара тIа 80 — 90 тонн хургдолаш кхо дулл.

Цу мероприятена тIехха 27 — 30 сантиметр кIоарга оах лаьтта, цу цхьан ханна нийс а деш, цхьабакъда. практико хьахьекхачох. коартолаш хьувкъара дикагIа да гурахьа даьхача харшашка уж дIаер.

Коартолаш дIаювча СН-4Б яхача машинашца. хIара гектара тIа 60 центнер а йолаш дIайийра коартолаш. ТIаяла 8 — 10 ди эшаш, оасара духьала 1 гектара тIа 8 килограмм йолаш ТХА яха молхаши 1 — 1,5 килограмм йолаш аминни тухи тосс оаха. Уж тайса яьнначул тIехьагIа гувнаш ду. Коартолаша дегI мел дахьача юкъа 2 — 3-зза цамцадоаккх оаха лаьтта, цу цхьан ханна гувнаш а деш, 1 гектара тIа 1,5 — 2 центнер хургйолаш минеральни удобренеш а товсаш (аммофоснитроаммофос).

Фуна лаьрхIа чуэцаш йола бIаьстан юхье дIайийна коартолаш 25 июне чуэца долалу тхо коартолаш херцаеча машинацеи комбайнацеи. Чуийца яьннача тIехьагIа, хоржача пункте хорж фуна лаьрхIа коартолаш, хIаьта хержа яьннараш стимулятораш чуйолча педашка йохийт, цар чу еша ма-яьллинге а транспортераца машинаш тIа а етте, дIае дIайохьийт.

Ю. ЗИБОРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель.

В. Козлова кулгалду мехотряд Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе дикагIчарех цаI я. Коартолаш кхеяра йоккха балха опыт Iоаьй цун коллективо. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо жоп луш бIаьстен аьхки хIара гектара тIара 350 центнер коартолаш чуя доц деннад цо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): коартолаш лелаер В. Архипова, учетчица М. Бархоева, мехотряда начальник В. Козлов, агроном Л. Евлоева шоаш кхеяьа коартолий дикагIа хьожаш ба.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА НИЗ

Пятилетка кховалгIа шера тха коллективе хьалхашка латтараш доккхий а бехктохаме декхараш да. Къаьстта дукха болх ба коартолаш лелаеча звеной коллективаша бе безар: 500 гектар кхай тIара 8—10 эзар тонн хьувкъам чуэцилга. Цу тIа а тха коллективе мара яц вай республике шера шозза коартолий хьувкъам чуэцаш йола практика. Бакъда дуккханахьа хила торо йолаш а вIаштIехьа долаш гIулакх-м да из. Цу балхах лаьца укх оагIон тIа кхы а дувцандаь аз яздац цунах, са безам ба сай къамаьл къаьстта цхьан темах де — социалистически яхьах цун тIехьаленехи.

Социалистически яхь йоаржаеча хана механизатораша керттерча ларде ийцар КПСС Центральни Комитета декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, хIаьта иштта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Цул совгIа хьалхагIа дIадахача шерашка къаьстта а соахка даьха толамаш дIахо чIоагIделга я лар лоархIамегIдарех цхьа гIулакх.

Колхоза партийни организаце массаза шоай терkaме лоатадеш да хIара коллектива (зIамига яле а, йоккха яле а), хIара болхлочоа шийна хьалхашка латта хаддаш дола декхар ловзийтилга, ше а ший новкъосташа а хьадаьр, карагIдаьннар фуд цунна гойтилга, коллективацара ший моттиг хIаранена йовзийтилга, таханарчул дикагIа кхоана къахьега безам хургбола хьал болхлошта лоаттаделга. Уж дешаш дуккхаза дийцад парткоме заседанешка, коммунистий собранешка, пропагандистий семинарашка.

Хьалхалаттача коллективай опыти оахош баь болхи техка а техка, ший тайпара социалистически яхьа система дагалаьцар оаха. Нагахьа санна хьалха дIаяхача ханашка ший къахьегама итог алхха механизаторан отряда начальникан мара ца ховш хиннаяле, хIанз из эрригача коллектива йовз. Яхье хьалхара моттиг яьккхар, цун балхага хьежжа, учетчико «гучавоаккхаш» хиннавале, хIанз хIара механизаторо дакъа лоац болхлой юкъарча собранешка, из юкъеволаш къоастадо призовой моттигаш.

Ала доагIа, цунга хьежжа, техника, кхыча юкъарча рузкъан йоакхо, кхом хIаране беш хилар; къахьегама овсарле лакхъяра йоакхо, балха ха зехьа ца йоаяра йоакхо, хIаране еш хилар.

Колхозе массазара традици а хинна дIаэттай лаьтта оахача, удобренеш аракхухьача, ялат дIадувча, кхыча юртбоахама балхашка лелаеча социалистически яхьа къаьстта йола условеш. Производстве хьалхалаттарашта хIара дийнахьа, цар балхага хьежжа, карара кара тела цIе вымпелаш тел; хIара дийнахьа арахец «Молнеш», къахьегама листокаш. ДикагIбарий сийна центральни усадьбе, бригаде, мехотряде байракх айю. Хьокхама улгаш тIа социалистически яхьа итогаш язъю.

ХIара дийнахьа, Iуйрийна пхи сахьат доалача хана, колхоза радиостанце гIолла передачаш ю дикагIабрий балхах лаьце, дукха тираж йолча «Знамя коммунизма» яхача колхоза газета тIа дувц. Масала, укх шера бIаьстан балхаш сихденнача хана. 7 апреле цу тайпара дийцар № 1 йолча мехотряда коллективо къахьегама котало яккхарах (отряда начальник нов. С. И. Синчипов). Из коллектив колхозе хьалха йистеяьлар коартол дIайийна, кхычарел дикагIа вIаштIехьдаьккхадар гурахьа дIадийначa ялата хий дулилга а. Цу отряда механизатораш Лысенко Дмитрийи Волков Николайи юххьанца а денз сихонца болх бе баьлар, хIара дийнахьа 7—10 гектар коартол дIа а ювш (планал дуккха дукхагIа). Март чакхбоалаш эррига а 137 гектар дIайийна баьлар уж. Цар сий къаьстта айдир коллективе.

Парткомо, колхоза правлене, профсоюза моттигерча комитето почтови открыткаца моаршал дахьийтар хьалха яьннача коллективага. Цун сийна радио чу гIолла лаьрххIа концерт делар. Кхай тIа, механизаторaш болча яхар агитбригада.

Колхозе традици а хинна дIаэттад иштта дикагIбарий сурташ йоаржаьнна колхоза байракха хьалхашка доахийта а. Ханнахьа а дика а тоаяьча юртбоахама техника тешаме болх бу хIанз кхашка. Шоай ханнахьа чакхдаьхад дерригa балхаш. Цунга хьежжа я хIанз цар уйла, хьал.

Белгалдаккха безам ба: цхьоалагIча отряда кхаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаяьраш отряда партгрупорг Георгий Серафимович Павленкои дикагIвола механизатор Николай Егорович Волкови хиннилга. Хьинарeча къахьегамца хозача дешаца шоашта тIехьабоахар цар кхыбараш.

Лакхехьа вай дийцар моральни стимулех лаьца. Цул совгIа материальни стимулий терко а кIезига яц колхозе. ДукхагIча даькъе из гIулакх ахчан е мах, болча совгIаташца дезду. СовгIаташ массаза а торжествении собранешка, болхлой хьаьнала къахьегам хоаста а беш, дIалу царна. Цу тайпарча совгIаташца белгалбаьккхар укх бIаьсти коартол хьалхагIа дIайийнарий къахьегам: 100 сом ахча делар Волков Николая агрегатацарча коллектива (хьалхарча моттигах), 75 сом — Аксютенко Ивана (шоллагIча моттигах), 50 сом — Лысенко Дмитре кулгал а деш къахьийгарашта.

Коартолаш хоржача дика болх баьча Батманова Надеждана, бешамаш лелаеча Кузнецова Любай звенона, иштта машиний ковна болхлоштеи баьцадаарий бригада коллективаи делар ахчан совгIаташ.

Цу тайпара ба. лоацца дийцача, социалистически яхьах дикагIа пайда эцара оаха беш бола болх.

Къамаьл чакхдоалаш ала безам ба коартолаш лелаерий социалистически декхарех: — лакхе хьоахадаьчул совгIа цар дош деннад укх шера хIара гектара тIара 200 центнер коартол чуэца, 3 эзар тонн фуна лаьрхIа дIаоттае. ХIаьта шоай деша даьй уж хургхилар тхо тийша да.

Д. ИБРАГИМОВ,
«Путь к коммунизму» яхача колхоза парткома секретарь.

ТХА ТОРОНАШ ДУКХА Я

Коартолаш а йолаш тайп-тайпарча юртбоахама культурай продукци кийчъярам из пачхьалкхенга йохкаран хьалхашка лаьтта декхараш толамца кхоачашдеш чакхдаьккхар оаха пятилетка дIадахa шоллагIа шу.

Тха мехотряде кхееча культурех керттера яр — коартолаш. Цар дIалоац 140 гектар лаьтта. Агротехнически лоацачача хана дикагIдолча гребневи хьисапе дIайийра оаха уж укх бIаьсти.

Коартолаш дIае лаьтта кийчдара къаьстта терkaм тIабахийтар отряде. ХIара гектара тIа 100 центнер органически, 7—8 центнер минеральни удобрени кхоачийташ хьаьдир лаьтта.

Опыто хьахьокх хургбола хьувкъам агротехника бокъонаш цIенхаштта кхоачашъярах тийша болга. Из бахьан долаш лаьтта кийчдеш, коартолаш дIаювш, царна Iунал деш ду дерригa балхаш агрономияс дIадеххача тайпара аргI-аргIагIеи, ший ханнахьеи, лакха дикал йолаши чакхдахара хаданза йоакхо ю мехотряде.

Цхьатарра дика зIирг техар укх шера дIайийнача коартолашта. Цунца цхьана хьагучаяла йолаелар оасара баьцаш а. Уж йоаяра цу сахьате гербицидаш тоха йолайир кхашка. Из гIулакх толамца чакхдоакхх колхоза къаьнагIа болча болхлоех цхьанне — Тормосинов Иван Максимовича. Цо тха боахаме тракторист волаш болх бу 25 шу совгIа ха я.

Цхьаццадолча кхашка коартолашта гувнаш де, лаьтта цамцадаккха деза ха хьатIакхаьчай. ЛерттIа кийчо яь дIаболабир из болх. Цига хIанз къаьстта овсаре къахьег Тормосинова санна балха йоккха опыт йолча механизатора Калмыков Владимир Ивановича.

Лаьтта кхы тIа а гранулированни суперфосфат тоссаш хьаьи а деш гувнаш ду коартолашта. ДIадахача шеро хьахьекхача тайпара, цу гIулакхо дикка лакхбу хьувкъам.

ДIайийнача коартолашта Iунал дарца цхьана уж чуэцара кийчо е долалу. Хьувкъам 15—20 балха дийнахьа чуба йиш хургйолаш дерригaча балхашта ма-могга дикагIа механизаци е гIерт.

Яхь сий долча механизаторо Лебеденко Леонида кулгалдеча мехотряда коллективаца лелаю оаха.

Соахка бIаьсти дIайийнача коартолий хIара гектара тIара 220 центнер чуера оаха. Из хилар планагIа лийрхIачул 50 центнер дукхагIа. Тхоца яхь лелаеча Лебеденко мехотряда коллектива хьоккхамаш лакхагIа хилар. Цо хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 253 центнер чуийцар. Цхьабакъда, тха мехотрядо гурахьа дIайийна хинна рапс чуийцача кхашка аьхки кхы а цкъа 50 гектара тIа дIайийра коартолаш. Цигара хIара гектара тIара 90 центнер яьлар. Цу тайпара бIаьстии аьхкии шозза дIайийначул тIехьагIа гектара тIара 310 центнер коартолаш чуя вIаштIехьдаьлар тха.

Шерра яхь яьржай хIанз тха отрядашта юкъе. ХIара коллективо из дIакхоачар ду дIайийнача культурашта ма-хулла дикагIа Iунал а даь дукхагIа хьувкъам чуба гIерташ.

Пхи шу хьалха, тхо духхьал коартолаш кхее доладенначa хана, хIара гектара тIара 120 центнер яларах доккхал деш дар тхо, цул дукхагIа хьувкъам чуба йиш яц мотташ. Цхьабакъдa кастта кхетадир оаха коартолаш кхы а дукхагIа кхее йиш хулийта шортта резерваш йолга. Царех цхьайолчарех пайда а ийца ши шу даьлча хIара гектара тIара 180 центнер чуера, хIаьта, лакхе белгалдаьккхача тайпара, соахка — 220 центнер.

Юртбоахама Iилма карагIдаьначох бизза пайда а эцаш агротехнически бокъонаш лерттIа кхоачаш а еш болх бича шера ши хьувкъам чу а эцаш хIара гектара тIара 350 центнер коартолаш чуя йиш я аьнна мотт сона.

В. КОЗЛОВ,
«Путь к коммунизму» колхоза шоллагIча мехотряда начальник.

Дика хьувкъ коартолаш хесаш а доахаш юкъе харшаш а долаш фу дIадийча. Нохаро биллача боала хьисапе айденнача цу хеса тIара лаьтта сихагIа ловсара дода, цунца цхьана коартол а сихагIа тIайоал, дегIайоагIа. «Гребневая посадка» оалаш йолча цу методах болх беш коартолий лакха хьувкъам кхебу хIара шера ХIиршкахьа, кхыча моттигашка. Цу методах коартолаш дIаюв хIанз Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача, хIаьта коартолаш кхееш долча республика кхыча боахамашка.

СУРТА ТIА: Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе коартолаш дIаера хесаш доахаш да.

КОАРТОЛАШТА ХИЙ ДЕХКАРА РЕЖИМ

Вай республике пачхьалкхенна коартолаш телача боахамех цаI «Путь к коммунизму» яха тха колхоз я. Из культура дIаювш дола лаьтташ хIара шерра - шера дукхагIа хул. Хий дехкача лаьтташка мара дIаец боахаме коартолаш. Лакхача агротехнически боараме лаьттанна гIулакх а деш хий дехкара режим нийса лелаеш хилча коартолаш чIоаггIа хьувкъае йиш яр тха боахамга. Ший ханнахьеи дикеи хий дехкар духьа йиъ звенох латта отряд вIашагIъеллай тха боахаме. ХIара звеной ши-ший я хий дехка участок а догIан хьисапе хий детта 8 установка а.

1-гIа март хьатIакхоачаш тоайий йоалл хий детта эррига техника № 3 йолча машинни коа ю ремонт. Поливальщикий курсаш яьха баьннача механизаторaша мара тохаш хий. Хий детта долалуча ханна спецбарзкъаш (иккаш, плащаш, кулгехйоахкорган) лу поливальшикашта. ДIайийнача хIамаша дегI дахьача юкъагIа шин сменагIа тох хий. Цо торо хулийт хий тохаш йоакхха ха лоацъе а эггара чIоагIагIа эшача хана царна тIоадал яла а. ГидрогIирсашта капитальнии карареи ремонташ а боахама чухьара сеть цIенъяра ханаш а 15 марте чакхйоал.

ТIоадал дукхаезаш культура я коартолаш. ДIайийна цхьа юкъ яллалца хий диллаш оаха коартолашта, хIана аьлча зIирг тохарaи дегIаяраи тоъал тIоадал хул коартолашна шоашца. Цар дегIаухаш мел йоаккхача хана 3 — 4-зза хий дулл боахамо.

БIаьстан юхье дIайийна коартолаш кхееча хана — зIирг техача денз бурилгаш хьахиллалпя йолча хана — лаьттанцара тIоадал кхоачам болаш хул 40 сантиметр кIоаргaча. Бурилгаш еча хана хий дукхагIа дехк, хIаьта тIоадал 80 процентал лохагIа а ялийтац.

Хий диллале хьалхагIа коартолаш тIайолча лаьттанца тIоадал меллай хьож лаборант, тIаккха хов цунна дилла дезача хин боарам мел хила беза. Хин боарамех йола лаппеш исполнительни листаш тIа дIа а язйийя. мехотрядий начальникашка дIалу. Цу листаш тIа белгалдий хул хин боарамаши кхай тIа латташ установко яккха еза хан. Хий детташ йоаккха ха 6 — 8 деп бийсал йIаьх ца ялийтара кхоачам бергболаш хила еза хий детта техника. Дийнахьа а бийсанна а детт хий.

Агрегаташ хий теха яьннача кхай тIара тIоадала бустам боакхх хий дика техадий хьажар духьа. ХIара 8 — 10 ди массаза доал тохаш дола хий юха дулларгдола ха белгалъяр духьа даим зув лаьттанцара тIоадал. Эггара тIехьагIа дуллаш дола хий коартолаш 10—12 ди даьннача гIолла чуэцаргья яхача ханна дулл.

ДДН-70 яхача марках йолча хий деттача установкашца тох коартолашта хий. Хий уха харшаш 75 — 80 метр юкъе юкъ а юташ доах. Хий дIа ца кхоачаш моттиг ца йита вIаштIехьдоал тIаккха.

Хий деттара режим кхоачашъеш ца хилча, хий дехкарах пайда барг ма бий аьнна хета хьашт дац. ХIаьта из режим хий деттилга лерттIа вIаштIехьдаьккхача моттигашка мара лелаеш яц. Цхьатарарча лаьттаи - климатически хьалашка, шоай доалахьара хий детта техника цхьатарра йоллашехьа а, коартолий хьувкъам цхьатарра лакха кхебац эррига мехотрядаша. Хьаэцаргда вай, масала, 1975 шу. Юртбоахама культураш дегIаяккараи тоаяларaи аьттув боацаш дар цу шера хаоттамь хьалаш, йокъал яр. Цу шеро хьахьекхар хий диллар чIоаггIа пайдана хилар № 3 йолча мехотрядерча В. И. Авдеева звенос хIара гектара тIара 203 центнер коартолаш яьхар. Кхозза хий диллар. ХIаьта № 1 йолча мехотрядо хIара гектара тIара 130 центнер яьккхар. Хий деттара режим цу отряде лелаяц.

Баьцадаараш кхедеча бригаде хIара гектара тIара 281 центнер коартолаш гулъяьй, № 2 йолча мехотрядо — 253 центнер. ДегIаухача юкъагIа кхозз-кхозза хий техад цига. № 1 йолча мехотрядо хIара гектара тIара 153 центнер гулйир, хIаьта хий шозза мара техадацар.

АЬХКИ КОАРТОЛАШ ДIАЕР

Аьхки коартолаш дIаюваргйолча лаьтта хьалххагIе а хий дилланза даргдац. Шера эггара дIайхагIа долча бетташка дIаюв коартолаш. Цудухьа лаьтта дукхагIа йолча хана декъа хул. ДегIайоагIаргйолаш стимулятораш теха дIаювча коартолашта дегI дахьачеи тоалучеи юххьанцарча хана 80 — 85 процент тIоадал хила еза лаьттанца биохимически процессаш лерттIа лелаергйолаш. Цудухьа дIайийна ма яьллинге хий дилла деза хIара гектара тIа 300 кубометрал кIезигагIа доацаш. Цул тIехьагIа денз дIа хIара 5—6 ди массаза доал детт хий. ТIаяьначул тIехьагIа хий кIезигагIа детт.

М. КОСТОЕВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза инженер-мелиоратор.

Тахан—Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара Ди

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара ди дезде оттадаьд 1949 шера ноябре Дунен халкъашта юкъерча ихалнаьха демократически федераце Совета сессе решенегІа, хІаьта хІара шера 1 июне дездеш а да. Эггара хьалха из дездаьд 1950 шера дунен 50 мехка. 1975 шера берий бокъонаш лорара лозунгагІа из дездир 100 совгІа йолча паччахьалкхенашка.

ООН Генеральни ассамблеи XXXI сессе тІайийцай 1979 шу бера Дунен халкъашта юкъера шу дІахкайкадара хьакъехьара решени. Шера программа чакхъяогІья 1979 шера берий проблемаех йола Дунен халкъашта юкъера конференци гул а еш.

Вай мехка школе даха ха йоацача берий учрежденешкара бераш, царца колхозашкара дараш а долаш, 1978 шу чакхдоаллаш 13,4 млн. хургда.

Советски Союзе бераш детсадашкеи яслешкеи леладарга дІадодачох пхелагІа дакъа мара даьшен-нохошен ца луш вож дерригa а паччахьалкхено тел. ХІаьта школе берашка дешийтарга дІадодар деррига паччахьалкхено шийна дІатІаийцад, из хул хІара берига дІадодар бІаь сомага кхоачаш дукха.

1976—1977 дешара шера СССР-е хиннай 159 эзар общеобразовательни школа, 4303 юкъера специальни 859 лаккхерен дешара заведенеш. ХІанз советски нахах хІара эзар сага юкъе 586 сага юкъера е лаккхера образовани йолаш ва.

Вай мехка берашта лаьрхІа хьайийллай 4000 специальни школаш — художественни, музыкальни, хореографически. 3580 берий спортивни школа, 2900 клубаш, къонача техникий, натуралистий, туристий станцеш, 4480 пионерий двореацаши цІенош. 2700 берий паркаш, 40 берий машининкъ, 250 эзар берий библиотека, 157 берий театр.

ДукхагІа долча социализма мехкашкара берааш деша даха ха йоацача берий учрежденешца Іалашдаь да. Бераш социально Іалашделга закон а хІинна дІаэттад цига.

Дунея тІа 1,5 миpд. бераш да. Царех 10 млн. дараш бизвалца даз хІама доацаш да, 76 млн. дараш из бахьан долаш хьакъала а физически а яйша да; 109 мехкара 800 млн. совгІа бер унахцІено лораяра эша хьалаш доацаш да, 500 млн. совгІа бер моцал. къел хилар бахьан долаш, медицински дарбаш ца хилар бахьан долаш халача хьал тІа этта да. Деша дагІа ха йолча 373 млн. берах 115 млн. бер мара школе ухаш дац.

Чехословаки. Республикерча зІамигача гражданий массе а оагІорахьара теркой йоаххон ю укхаза. ЧТК—ТАСС.

Ираз дола берал. И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

БЕРАШКА ХЬЕЖАШ Я ПИОНЕРЛАГЕРАШ

Грознева гаьна йоацаш я «Октябрьнефть» НГДУ пионерий ши лагерь. Массехк ди мара дисадац уж хьаелла. Атта дацар цига болх бе бахийта квалифицированни поварааш, кладовщикаш, бухгалтераш, кхыбола болхлой лаха, хІана аьлча из сезонни болх хиларца. ХІанз уж халонаш тІехьашкахьа йисай. Эшаш мел йола кадраш кийча я. Ремонт а яь, хоза, дика кийчъяь я лагерий помещенеш, столовеш, бераш ловзаргдола, цар паб ергйола цІенош, ехкай керда тротуараш, кІира техай гаьнашта, дІадегІад зизаш. Лоацца аьлча, хоза кийчъяь лагераш я берашка хьежаш.

Дукха ха ялалехьа укхаза хьахозаш хургья берий зовне оазаш, пионерий иллеш, деш дола тайп-тайпара халхараш.

ПаргІата салаІа, дикка низ чубенна керда дешара шу дІададоладе кийча долаш шоай дайноаной болча цІадерзаргда бераш.

Х. БЕРСАНУКАЕВ,
«Октябрьнефть» НГДУ ОРС-а экспедитор.

ИЮНЕРА ХАОТТАМ

Вай республике юкъера лаьрхІача июнь бетта фегара температура лоамашта юхерча районашка 20—22 градусагара 17—19 градусага кхоачаш йІовхал йолаш хул. Эггара йІайхагІа йолча хана 36—37 градусага кхоачаш лакхъяла а шийлагІа йолча хана +1 +3 градусага кхоачаш лохъяла а тарлу. Йоачаш хул 70 миллиметргара 100 мм, лоамашта юхерча районашка 100—150 мм. кхоачаш дукха.

Укх шера СССР гидрометцентро беча хоамах фегара температура нормага гІорташ а кІеззига лакхагІа а хила тарлу. Хьалхарча декаде температура бийсана 10—15, цхьайолча моттигашка 8—13, дийнахьа 20—25, цхьайолча моттигашка 15—20 градус йолаш, декада чакхйоаллаш 24—29 градусага кхоачаш лакхъяла а тарлу.

ШоллагІча декаде температура бийсана 15—20, дийнахьа 25—30, цхьайолча моттигашка 35 градусага кхоачаш хила тарлу.

КхоалагІча декаде температура бийсана 13—18, цхьайолча моттигашка 11—16, дийнахьа 24—29 градус йолаш хила тарлу.

Хьалхарча декаде кІезиг-дукха морхаш а йолаш цхьайолча моттигашка наг-нагахьа догІа а делхаш хила тарлу. Кхыйолча хана хувцалуш морхаш а йолаш, цкъаза теха догІа а делхаш, цхьайолча моттигашка доакх а доаллаш хила тарлу. Бетта хургйола йоачаш 60—100 мм., цхьайолча моттигашка кхы дукхагІа хила тарлу.

БЕРАШ—ДУНЕН ТІАРА ВАХАР

Берий могашал тоаярен уж дийша долаш хьалкхедарен — вай массавар бехктокхаме веш йола проблемаш. Уж проблемаш кхоачашъяргa хьежжа хургда адамий тІехьа тІадоагІа вахар а.

Ше хьахиннача эггара хьалхарча деношка дена Советий Іаьдалаю йоакхо ю берий могашал тоаяра, уж дийша долаш хьалкхедара.

Эггара хьалхарча сердалон халкъа комиссаро А. В. Луначарске оттайир школашта керда программа — массанена юкхьанцара образовани лойла яха программа.

Яа хІама йоацаш, болх бе нах ца тоъаш халача, бирсача граждански тІема шерашка В. И. Ленина чІоагІдаь арадаьлар цхьаццадола бераш мах боацаш кхоабалден дийтта шу даланза долча берага къа ма хьегийталден яха декрет.

Берий вахар тоадолда аьнна вІашагІъеллача Паччахьалкхен комиссена керте лаьттача Ф. Э. Дзержинске яздаьд: «Революце доккхал — бераш».

Ше еш хиннача выступленешка, яздаьча книжкаш тІа В. И. Ленина дукхаза дийцад берий могашал лораелгах лаьца.

Ший интернациональни декхар кхоачашдеш дай-ноаной доацаш диса республикански Испанера берашта дахен лелен моттиг а бокъонаш а елар Советски паччахьалкхено. Чилера хьадоаладаь дукха бераш да вайцига хІанз дешаш а, шоай могашал тоаеш а, вайцига дахаш а.

ХІара бер ираз долаш хьалкхедар, цхьаккха хІама юкъе ца эккхийташ цунга дешийтар, хьашт дола професси Іомайтилга, берий могашал тоаеш йола мероприятеш шеръелга— уж лоархІ паччахьалкхено керттера декхараш, цудухьа дукха я вай мехка тайп-тайпара берашта лаьрхІа йола учрежденеш: пионерий цІенош, дворецаш, къонача техникий станцеш, берий театраш. Советски мехка эггара хозагІа йолча моттигашка я пионерашта, берашта лаьрхІа йола Ерригсоюзни пионерлагерь Артек, вай мехкара меттел, кхыча дукхача мехкашкара а бераш да цига салоІаш, шоай могашал тоаеш, доттагІал чІоагІдеш. Иштта, хоз-хозагІа йолча моттигашка халъяь я берий санатореш, пионерлагераш, берий садикаш, яслеш, кхыйола учрежденеш.

Халкъа сердалон учрежденеша бехктокхаме лелабу берий учрежденешка эшаш дола гІулакх нийса дІахьош бола болх. Из гІулакх нийсса дІадахьара, лерттІа леладара тІахьожаш дика новкъостал ду лораша-гигиенисташа.

Бер даьча дийнахьа денз из кхийна дІаотталца цу бера эшаш дола гІулакх кхоачашдеш, цуй могашал лораеш хьадоагІа Советий Іаьдал ше даьинача дийнахьа денз.

Парте а паччахьалкхено а наьха вахарен берий могашал тоаярен массаза еш йолча йоакхоно дикка новкъостал ду бераш могаш-маьрша долаш хьалкхедара, цудухьа ханал хьалха бераш кхалхара гІулакх геттара лохденнад вай мехка.

Тахан, бераш лорадара дийнахьа, вай майра ала йиш я: берий могашал лораярахи царга дешийтара гІулакх тоадарахи дикка вІаштІехьдаьннад бераш могаш-маьршеи дийшаи долаш хьалкхедс. Цудухьа вай дог тийша да: коммунизм хьалъе езаш, цул тІехьагІа коммунизме яха езаш йола тІехье физически а моральни а цІена йолаш хьалкхувш латташ хиларах.

Я. ОСМИЕВ,
лор-педиатр.

Архивни балхах йолча Ленински Декрета 60 шу дизарга

ИСТОРИ ЛОРАДЕРАШ

1918 шера 1 июне кепатеха арадаьккхад Владимир Ильич Ленина кулг яздаь, «Архивни болх эргабаьккха тоабарен цунна централизаци ярен хьакъехьара» РСФСР Халкъа Комиссарий Совета Декрет.

ХьалхагІа хиннача правительственни учреждений ерригга архиваш ведомственни а лаьрхІа дІаяьхар, хІаьта цар документальни материалех бІарчча паччахьалкхен архивни фонд йир. Наркомпросе вІашагІъеллар архивни болх лелабу Керттера управлени. Советски учреждений документий хьакъехьа йоахар: «ХІанз леладеш дола правительственни учреждений деррига делаши переписки царга дус хІара ведомствена къаьсттача положенегІа оттаеча хана. Из ха чакхъяьннача тІехьагІа йистедаьнна деррига делаш Паччахьалкхен архивни фонде дІачулу». Лира тІахьожам а оттабаь лорадергдолаш дІачуйдора документаш. «Правительственни учреждений бокъо яц, — йоахар документа тІа. — архивни болх лелабеча Керттерча управленетара йоазонца бенна мукъа боацаш цхьаккха тайпа дела, переписка е къаьст-къаьста каьхат дІадакха».

Архивни болх лелабеча Керттерча управлене белгалбора бІарччача паччахьалкхен фонда документий практически Іилмани мах а, хІаьта иштта царца ювзаенна справкаш эцара порядок а.

Архиза дош вІаштІехьдаккхара ниса никъ белгалбаьб 1918 шера 1 июнерча Декрето. Советски Іаьдала эггара хьалхарча декретех лаьца В. И. Ленина яьхад: «Ма-дарра аьлча, ма-аьллеи диззаи чакхдоахалургдоацаш хинна уж декреташ пропагандана боккхача лоархІаме дар.

Нагахьа санна хьалхарча хана юкъарча истинашца вай пропаганда яьяле, хІанз балхаца ю вай пропаганда».

1918 шера гурахьа хьаяьй Петроградера архивни балхага хьожаш йола Керттера управлении Москвера архивни управлении. Архивни балхага хьожа Керттера управлени дукха ха ялалехьа Москве дІахьу. Московски управлени дІайоакхх, хІаьта Петрограде Главархива отделени юлл.

Хувцамаш хиннад губернешка а автономни республикашка а. РСФСР Халкъа Комиссарий Совето 1919 шера 31 марте чІоагІъяьй «Губернски архивни фондий хьакъехьара» Положени. ХІара губерне хьайир бІарчча цаІ йола губернски фонд.

Губернски архивни фонда керте латтар губернски, уездни, волостни архивех центральни архив хьаелга тІадожадаь вола заведующи. Из волчча вІашагІйоллаш яр халкъа образоване отдела, педагогически обществай, библиотекай, музей викалех латта совет. Архивни деша кулгалдара вІашагІъехкаяр губернски архивни управленеш.

1921 шера 14 июле кепатеха арадаьккхар «Архивни дош леладеча Керттерча управлени автономни республикай архивни учрежденештеи юкъерча юкъмоттига хьакъехьара» ВЦИК-а Декрет. Республикашка шоай архивни фондашта доал дара архивни дош леладу центральни управленеш вІашагІъеххар. Иштта вІаштІехьдаьккхар Российски Федераце архивни болх эргабоаккхилген цунна централизаци елгеи.

Граждански тІема хьалашка архивни органий керттера декхар хиннад ца доадеши хІалак ца дайташи документаш кІалхара доахилга.

Советски заман документаш гулде доладаьд. «Ерригa изданеш, собранейи заседанейи протоколаш, резолюцеш, воззванеш, соцамаш, кхыдараш» хьадахкийтар дехаш 1919 шера марте ерригача партийни организацешка кхайкай РКП(б) ЦК Секретариат. Главархиво а иштта гулъе йолайир кепайоазоп изданеш, циркуляраш, плакаташ, агитационни литература, сурташ, политически брошюраш, листовкаш, хІара деннара пресса.

Владимир Ильич Ленина еннача предложенегІа парте Центральни Комитето решени яьй Октябрьски революце исторехи Российски Коммунистически парте исторехи йола материалаш гулъяран Іомаяран комисси вІашагІйоллара хьакъехьа. 1920 шера 21 сентябре арабаьлар из комисси вІашагІйоллаш а уж материалаш комиссега дІатела ерригa организацешн частни нахи декхарийла беш а бола РСФСР Халкъа Комиссарий Совета соцам. Документальни материалаш дукхагІа Іалашъяр духьа 1920 шу чакхдоалаш вІашагІъеллар РСФСР Паччахьалкхен архив. 1922 шера денз массе метте вІашагІъехка йолайир архивни учрежденеш.

1924 шера вІашагІйохк Грозненски округнойи ГІалгІай областнойи архиваш. хІаьта шу даьннача гІолла, 1925 шера, вІашагІйолл Нохчий областной архив.

1934 шера, нохчийи гІалгІайи автономни областаш вІашагІтохар бахьан долаш, вІашагІъеллар Нохч - ГІалгІай областной архив. 1939 шера областной архивах Нохч-ГІалгІай республика паччахьалкхен архив аьнна цІи тиллар.

Ший хранилищашка кхо бІаь эзар совгІа дела а долаш йола йоккха архивни учреждени я тахан республика Центральни паччахьалкхен архив. Цул совгІа, шиъ городскойи шийтта районнии архив я республике.

ТІехьарча шерашка кІоаргга анализ яьй Российски Федерацерчен республикерчен архивни балха хьала, белгалдаьхад архивни гІулакх детІадоаладеш карагІдийнараш, хІаьта иштта кхоачамбоацараш хьагуча а даьхад, уж дІадоахаргдола наькъаш белгал а даьд.

Республика документаш Іалашдара даькъера керттера кхоачамбоацар да Центральни паччахьалкхен архива ший къаьстта здани ца хилар. хІаьта цу тайпара зданеш Къилбаседа Кавказа вокх автономни республикашкеи краяшкеи хьал а яь йолаш я. Вай республикерча Центральни госархива хІанзарча хранилищаша торо хилийтац цар чу документаш Іалашде. Цул совгІа, лерттІа помещенеш ца хилар бахьан долаш республика госархиво комплектовани сацийта дукха ха я. Республика министерствашкеи ведомствашкеи чугулдаьд доададу ха чакхъяьнна дегІаенача социализма ханара документаш. Цу тайпара, Нохч-ГІалгІайчен исторех дола юххьанцара йоазош доврa кхерам бокъонца тІабессар, хІаьта Іилман общественноста из новкъа ца хила йиш а яц.

Архивни деша, делопроизводства, гІонна йолча исторически дисциплинай даькъе беш боккха Іилма-тохкама болх ба Центральни паччахьалкхен архиве.

Архива Іилман болхлоша архивни отдела болхлошца цхьана Іома а ю, вІашагІа а тох документашта Іилма-технически обработка яра гІулакха Къилбаседа Кавказа зонерча хозрасчетни группаша беча балха опыт.

Коммунизм хьалъяра практически декхараш кхоачашдара документех дІахо пайда дикагІа эцара де дезар даьд. Архива балха практике духхьашха хозрасчетни хьисапе «Грознефть» производственни объединенеца цхьана, «Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта промышленноста истори» яхаш документийи материалийи сборник кийчду из истори хьадоладенна 90 шу дизара хетадаь.

Укх массехк шера болх бу архиве Центральни госархива страховой фонд вІашагІйоллара. Эггара хьалхарча аргІанна микрофильмировани е езаш я исторически гІулакха эггара маьхегІа йола материалаш, белгтала аьлча, Советски Іаьдал даьннача хьалхарча шерашкара документаш. ХІанзара страховой фонд 270 эзар совгІа кадр я. ХІара кадр — из я цкъаза хадданза беча тохкама балха дуккхаза пайда эца вІалла пайдана доацача документа кеп.

Делана микрофильмировани яле хьалхагІа ресторатора бе кхоач из. Документашта реставрации микрофильмировании яьчул тІехьагІа мара вІашагІа а тийге, беттагаргаш тІайохкац царна, цул тІехьагІа хранилище юха дІачулу уж.

ХІара денна телефонаш етт справочни отделага, цу даькъе республика городашкара а районашкара а. Документаш долаш дий яхаш хетт Іилман болхлоша, литератораша, журналисташа, краеведаша, студенташа. Информаци телачен документаш кепадеттачен отдело хІара денна Іалаьмате дукха справкаш тел.

ТІаккха фу пайда боал царех? Иштта хьахул монографеши исторически повесташи, газетни корреспонденцеш а статьяш а, курсовойи дипломни балхаш.

Цу дерригача хІамана вайна новкъостал ду вай кран истори дикагІа довза, тахарча а кхоана доагІача а денийса уйла е а кхетаде а.

Лакхера образовани йолаш 15 саг ва Центральни архиве болх беш, царех бархІ саго Московски паччахьалкхен историко - архивни институт йистеяьккхай. Цул совгІа, заочни вузашкеи техникумашкеи дешаш ва виъ саг. Вай мехка бІарччача паччахьалкхен архивни фонда 60 шу дузача шоай цІейна накъайода Нохч - ГІалгІай АССР Центральни паччахьалкхен архива коллектив иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера планаш кхоачашъеча дика хьокхамеш а долаш.

Коллектива де а доагІаш сий деш ба архивни гІулакх вІаштІехьдоаккхача хьалхалаттараш, къахьегама ветеранаш, новкъостий Серова Мария Давыдовна — справочни истола заведующи. Берестовская Татьяна Павловна — методист. Щербакова Нина Константиновна — переплетчик-реставратор. Ржевская Валентина Тиграновна — йоккхагІйола Іилман болхло, Морозова Анна Тихоновна— йоккхагІйола Іилман болхло. Санина Людмила Михайловна — йоккхагІйола Іилман болхло, кхыбараш.

М. ШАХОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР Центральни паччахьалкхен архива директор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Футбол

Хьалхарча лиге

Мехка футболах йолча чемпионата хьалхарча лиге ловзача командаша 29-ча мае чакхъяьккхай шийттлагІа тур.

Цу дийнахьа Кишиневе моттигерча «Нистру» яхача командаца ловзаш цхьа очко яьккхай «Тереко» — 1:1.

Цу туре хиана кхыдола вІашагІкхетараш иштта чакхдаьннял:

«Шинник» — «Крылья Советов» — 0:1, «Динамо» (Ленинград) — «Кубань» — 1:1, «Динамо» (Минск) — «Кузбасс» — 1:1, «Жальгирис» — «Уралмаш» — 0:0, СКА (Одесса) — «Спартак» (Орджоникидзе) — 1:0, «Карпаты» — «Памир» — 0:0, «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Колхозчи» — 5:3, «Торпедо» — СКА (Дона тІара Ростов) — 0:0, «Таврия» — «Металлург» — 1:0.

ХІаьта 2-ча июне «Тереко» Грозне тІаэц Дона тІарча Ростовера армейцаш.

ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕРЧА КОМАНДАШТА ЮКЪЕ ФУТБОЛАХ ЙОЛЧА МЕХКА ЧЕМПИОНАТА ТАБЛИЦА

Командаш						
1. «Кубань»	11	6	4	1	16—8	16
2. «Крылья Советов»	11	7	2	2	14—7	16
3. «Нистру»	11	6	3	2	15—11	15
4. «Таврия»	11	5	4	2	19—11	14
5. «Торпедо»	11	5	4	2	17—12	14
6. «Динамо» Мн.	12	5	4	3	18—14	14
7. СКА Р.	11	4	5	2	16—11	13
8. «Жальгирис»	12	3	7	2	14—11	13
9. «Карпаты»	11	5	3	3	13—10	13
10. «Терек»	12	5	2	5	15—18	12
11. «Спартак» (И-Ф)	11	5	2	4	14—18	12
12. «Шинник»	12	3	5	4	8—12	11
13. «Кузбасс»	11	4	2	5	12—12	10
14. «Памир»	12	1	8	3	7—10	10
15. СКА Од.	11	3	3	5	10—13	9
16. «Спартак» Орд.	12	3	2	7	9—13	8
17. «Уралмаш»	11	3	2	6	6—13	8
18. «Металлург»	10	1	5	4	7—13	7
19. «Колхозчи»	12	1	5	6	11—19	7
20. «Динамо» Лд.	12	1	4	7	11—19	6

Ф. Э. Дзержинскех йола пьеса— самодеятельни сцена тІа

Нева тІарча городе дика лоархІаш да Ф. Э. Дзержинске цІерагІча Ленинградски культура ЦІенна чудоагІа самодеятельни литературно-драматически театр. Цу театро увттаеча спектаклашка хьажа раьза а болаш ух тайп-тайпара хаьаш а профессеш а йола нах.

ХІаьта коллектива керда болх Семенов Юлиана «Горение» яхача романа эпизодаш ларде латта — «ДІайхача дегаца, цІенача кулгашца» яха пьеса я.

Иштта дийцар цу балхах театра керттерча режиссера, Ленинградски культура институт яьккхача Ирина Пашнас:

— Дзержинский вовз эггара хьалха цІера ала хьисапера революционер хиларагІа. ХІаьта оаха лаьрхІар да мишта хьахиннай цхьанна а хІамах кхералургвоацача революце рыцара оамал, мишта хиннав цунах цІена духовни сибат дола саг дувцилга.

Композице текста тІа духхьашха пайда ийцаб къонача Дзержинске ший йишийга Альдонега, къовсамга гІолларча новкъосташка яздаьча каьхатий отрывкаех. Спектакла музыка язъяьй тха цхьан актера, культура Дворецa болхахочо Андреев Анатоле.

...ЧІоагІа гонг тох. Цхьанахьа сценана тІехьашкара хьахоз метронома къора тата. Из тІехь-тІехьагІа чІоагІагІа хоз, рампана юххе дІаотташ латтача артистий когий таташ а доадеш. Декаш да Дзержинске паччахьа набахтера яздаьча письмош тІара мугІараш «...со дуккха а иразделашагІа ва «мукъа» а болаш корта боацаш вахарах боахкарел...»

СценарегІа действеш тайп-тайпарча моттигашка хулаш я, цхьабакъда сцена тІа яц конспиративни квартира, жандармий управлене къайлагІча типографе атрибуташ. Режиссер ше раьза хиланзар декорации оттае а цу хана ювхаяь костюмаш тІаювхийта а.

Алхха къонача Дзержинске роль ловзаю цхьа Владимир Лосев, Ленински комсомола цІерагІча Ленинградски паччахьалкхен театра актер мара вац любительски труппе профессионал.

...Эзараш бола ленинградцаш хІанзлехьа хьежаб легендарни революционера вахара хетаьча постановкага. Дика тІаийцар из художественни самодеятельноста ЦІагІа а Іилмахой ЦІагІа а, студентий общежите я, колхозий культура цІеношка а.

Елена ДОРОШИНСКАЯ,
АПИ корреспондент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

БЕРАШ ЛОРАДАРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.50 — Іуйранара гимнастика. 9.10 — Заградник. Горьке цІерагІча Московски Художественни академически театра «Гургалбеттача сахьата йола соло» яха фильм-спектакль. 15.00 — Бераш лорадара дунен халкъашта юкъерча Денга. «Ираз дола берал» яха телевизионни документальни фильм. 15.40 — «Хьун бурчолгаш» яха художественни фильм. 16.45 — Московски комсомола гІулакхаш. 17.15 — «Самукъане старташ». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Миллионий ленински университет. «Кулгалдар — инициатива а творчество а йолаш». 18.45 — Города Брно (ЧССР) халкъа инструментий оркестра концерт. 19.45 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «Мала ва, нагахь хьо веце...» яха художественни фильм. 21.00— «Ха». Информационни программа. 21.45 — Футболах йола дунен чемпионат. Польша вІашагІтеха команда — ФРГ вІашагІтеха команда. Аргентинера передача. Йистеньача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Могаш хийла хьо, баьцпара хьу!» яха фильм. 18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 8.30 — «Светлячок». 19.00 — «Дага доацача совгІатий ди» яха Іилман-популярни фильм. 19.10 — «Жа лоргаш латт» яха юртбоахама Іилмай кандидата Гериханова къамаьл. 19.20 — «Производства культура а технически хозал а» яха документальни фильм. 19.40 — «ЦхьоагІо йолча дезале». Бурув детта балхаш деча Малгобекски управлене Галаева буровой бонгада коллектива хьакъехьа (гІалгІай меттала). 20.00 — «Берий альбом» яха фильм. 20.20 — «Вай долча хьоашалгІа ба Чувашски Паччахьалкхен музыкальни театра артисташ».

2 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.50 — Іуйранара гимнастика. 9.10 — Города Тбилиссе берий самодеятельноста коллективай концерт. 9.40 — «Мала ва, нагахь хьо веце...» яха художественни фильм. 15.00 — Телевизионни документальни фильмай программа. 15.50 — Шахматни школа. 16.20 — «Москва а москвичаш а». 16.50 — «Чехословаке гІолла». Кинопрограмма 17.25 — Информационни программа. Йистеньача — концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — «Дунен халкъий творчество». 19.05—«Къулбехьера коа-наІараш» яха телевизионни документальни фильм. Автор — В. Зорин. 19.45 — «Иллена вахаре гІолла». Къонача иллиалархой Ерригсоюзни телевизионни конкурса финал. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Иллена вахаре гІолла» яха концерт дІахо дахьар. 23.00 — Гагра-Пицинду» яха телевизионни документальни фильм. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — Мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Сий ду вай дунен кердача сага». Кинопрограмма. 19.25 — «Спортивни передача». 20.15 — «Художник — Шовкуненко». Документальни фильм.

РАДИО

1 ИЮНЬ

6.30 — «Наурски жа лeладераш болча». Репортаж (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Моттигерча авторий произведенешцара концерт» (нохчий меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15— «СелаІад» яха радиовыпуск. 9.45— «Хьехамча яхар йоккха цІи я». «Мединструмент» яхача Гудермески заводера передача (гІалгІай меттала). 17.00 — «Нохч-ГІалгІайчен спортивни вахар». 17.30 — «Маркса Іилма а хІанзара ха а». Философски Іилмай доктора Мчедлова беседа (гІалгІай меттала). 17.45 — «ХІаранена дега тІаккхоачаш». Лекционни пропаганда баьта опыт хьакъехьа дуц КПСС Шалински райкома секретара Демильхановас (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

2 ИЮНЬ

6.30 — «Жа даргаш латт» Шелковской районера репортаж. 6.40— Ашараш. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25— «Советски эскара бІухошкара музыкальни моарШалаш» (нохчий меттала). 8.50 — «Социалистически ихьа дневник». 9.15 — «Мелиоратора денга». «Лаьтта дийдерий хьакъехьа». «Чечингводстрой» гІишлошъеча управленера передача (нохчий меттала). 9.30 — «Атеист» яха радиожурнал. 9.50 — Ашараш. 17.00 — «Нохч-ГІалгІай АССР Конституци Іомаю» (нохчий меттала). 17.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета. 17.40 — «Къона оазаш» яха концерт (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гІалгІай меттала). 18.30 — Ашараш. 18.50—«Сайрийнара Грозный » (горсете гІолла).

Предприятей, колхозий, совхозий, школай, детсадий, пионерски лагерий, профсоюзий обкомий, кхыча профсоюзни организацей кулгалхой

ТЕРКАМГА!

Нохч - ГІалгІай республикански теникий театро договораш ю ахкан каникулаш йолча хана (июнь — август) берийи школьни площадкашка, пионерски лагерашка, кхыча берий учрежденешка театро спектаклаш увттаергйолаш.

Театра адрес: г. Грозный, Орджоникидзе цІерагІа проспект, 99. Телефон 2-08-81.

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачай а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 17—22, Грозне 20—22 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05171. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4051.